

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός, θυσιάζει ήμα
δεΐξη πώ; δὲ φροβῆται τὴν
ἀλήθεια—ΡΕΚΛΑΨΕ.

Κάθε γλώσσα έχει τοὺς φυ-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 3 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1910 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2 ΑΡΙΘΜΟΣ 373

Από τὸ σημερινὸ τὸ φύλλο ὁ
«ΝΟΥΜΑΣ» θὰ πουλιέται στὰ
κίβσκια ΕΙΚΟΣΙ ΛΕΦΤΑ. Ἡ
συνδρομὴ του εἶναι
Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη
10 ὀρ.
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 12 1)2
φρ. χρ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- PIERRE BAUDRY. A Costis Palamos.
- Π. Σ. ΔΕΛΤΑ. Γράμμα στὸ Νουμά.
- ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φωλλάδες τοῦ Γερό-
βίμου (συνέχεια).
- ΙΩΑΝ. Σακεθάρη (συνέχεια).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ Ἐπὶ τῆ «Φλογέρα τοῦ Βα-
σιλιά».
- ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ. Τὰ Σακεθάρη τοῦ «Νουμά».
- ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Ἐπὶ τῆ «Φλογέρα».
- ΑΥΔΟΥ ΠΟΔΑΒΡΟΥ. Ἐπὶ τῆ «Φλογέρα» ἐνὶ συνένῳ στὸ
Βελιγράδι.
- ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ. Ὁ ἔκτονος τοῦ ποιητῆ.
- ΠΕΤΡΟΣ ΦΙΛΟΡΕΙΤΗΣ. Σπασιμένες ψυχὴς (συνέ-
χεια).
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΥΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.
- ΕΙΚΟΝΕΣ Karl Krumbacher—Σπηλιός Πασχγιάννης.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Ὁ κ. Ἀλέξ. Πάλλης ἔστειλε στήν ἀδελφὴ τοῦ
Κρουμπάχερ τὸ ἀκόλουθο γράμμα :

Λίβερπουλ, 16 τοῦ Δεκεμβρίου 1909

Εὐγενικὰ Κυρία,

Μὲ βαθιὰ λύπη ἄκουσα τὸ θάνατο τοῦ ἀ-
γαπημένου ἀδελφοῦ σας καθ. Krumbacher,
ποὺ πολὺ τὸν ἐχτιμοῦσα κι' ὡς ἐπιστήμονα κι'
ὡς φίλο.

Ἔταν ἄντρας μ' εὐγενικὸ χαραχτήρα, ἀ-
κούραστος ἐργάτης καὶ πολῦτιμος κι' ἀληθινὸς
φιλέλληνας. Πάντα θὰ λυπάμαι καὶ θὰ ντρέ-
πουμεναι γιὰ τὶς στεργνὲς μέρες τῆς ζωῆς του
τὸν πικράνανε μ' ἔλεεινὸ καὶ συκοφαντικὸ
τρόπο μερικὸ ὄχι καλοαναθρεμμένοι συμπα-
τριῶτες μου.

Ἐκφράζοντας, κυρία μου, σὲ λόγου σας
καὶ στὸν κ. ἀδελφὸ σας τὰ βαθιὰ μου καὶ εἰ-
λικρινὰ συλλυπητήρια, μένω μὲ μεγάλη ὑπόληψη

ἀφοσιωμένος

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

KARL KRUMBACHER

ΑΠΟ ΤΗ 'ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ,

Κ' εἶδαν τὴ Θήβα ἀνάμεσα στὴ Βοιωτία, κι ἀπάνου
στὰρχαλο τὸ Κάστρο· τῶχιτες μαγεῦτρα μὲ ἄρμονια,
Λύρα, ἐσὺ, δυνατώτερη κι ἀπὸ Κυκλώπων χέρια.
Κοντὰ στὸν ποταμὸ Ἰσμηνὸ τὴν εἶδανε τὴ Θήβα
περίφημη κι ἀπ' τὰ κακὰ ποὺ ἀλύπητα σωρίασαν
ἀπάνου της κι ἀπανωτά, τῶνα πιδ μαῦρο ἀπ' τ'ἄλλο,
πολέμαρχοι ἑλοθρεντές, ὁ Ἀλέξαντρος, ὁ Σύλλας,
καὶ Μακεδόνες καὶ Ρωμαῖοι καὶ Ὀνόιοι καὶ Γότθοι
καὶ ἄλλοι,
τάλλογα τοῦ Ἀλάριχου, τοῦ Βούργαρου τὰ πόδια.
Τὴ Θήβα εἶδαν περίφημη κι ἀπ' τὰ παιδιὰ της τῶρα
ποὺ τὶς πορφῦρες ἀκριβὲς δὲν τὶς δουλεύουν τῶρα
μὲ τῶν πολέμων τὰ αἵματα, ποὺ τὶς πορφῦρες τῶρα
δουλεύουν πολυγύρετες μὲ τὰπαλὰ μεταξία.
Μὰ ἡ Θήβα τόνε ξέχασε μεγάλο στοὺς μεγάλους
τὸν κῆνο της καὶ ταπεινὴ τὰ ταπεινὰ γυρεύει
καὶ τὰπλαστα καινούρια της τραγοῦδια τὰ ταιριάζει
μὲ τὰραγαλιῶ τῆς τὸ ρυθμὸ, δουλεύετρα χρυσοχέρα.
Καὶ εἶδαν τὴ Θήβα. Καὶ καθὼς κοντόφωτα εἶχαν
μάτια
ποὺ τῆκανε καὶ σπάραζαν τοῦ βασιλιᾶ τους κι ὁ ἴσκιος,
καὶ καθὼς εἶχαν καὶ ταυτιὰ βασιὰ, βάρβαροι πάντα,
μόνο γάκοῦν τοῦ βούκινου τοὺς ἤχους γυμνασμένα,
καὶ τᾶγρια τῶν πολέμαρχων προστάματα, δοσμένα
σ' ἄμοιαστες γλώσσες, ἀπὸ δῶ φεγμένες κι ἀπὸ κείθε,

δὲν εἶδαν, μὴδὲ ἀκούσανε τὸ φάντασμα τὸ μέγα
τ' Ἀσκραίου τοῦ φάλη τοῦ γυροῦ χοντρίζοντας τὴ
βράδια
κατὰ τῆς Δίρκης τὰ νερά καὶ τὰ πικρὰ ἀνταμόνει
δάκρυα μὲ τὶς μουρμουριετὲς πηγὲς καὶ τὶς θολώνει,
καὶ κλαίει τὴ Θήβα θλιβερὰ γιὰ τὴ κρατὴ τὴ χάρι
μὲ τωρινὰ καὶ χτεσινὰ καὶ ταδριανὰ νὰ ξέρι
ὁ διαλεχτὸς ὁ ἀκριβοῦς τοῦ τραγοῦδιου, καὶ κλαίει
μαζὶ τῆς ζήσης τὰ δεινὰ, τὸν ξεπεσμὸ τοῦ ἀνθρώπου
καὶ τῆς γυναικὸς τὴν ψευτιά καὶ τῆς δουλειᾶς τὴν
πίκρα,
κ' ἔστερα καὶ τὴν ἄφραση τὴν ἀπορία τῆς Φύσης,
τῆς λάμιας, ποὺ εἶν' ἀπὸ ἰμοὺς καὶ λοιμικὲς καὶ
μύρες
καὶ κλαίει ἀμάχες καὶ σκληρὲς καὶ σφοδρὲς καὶ ἄλε-
θρῆς
μῦρε κατὰ τοῦ τόπου τῆς καὶ τῆς Ἑλλάδας διῆς
ποὺ σὰν τὸ χιόνι στὸ Νεῖμὸ καὶ τὸν ἀπάνου στὸ ἄλλο
τῆς τῆς, καὶ ἀπὸ τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς
τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς τῆς
ἄλλοτρες κλῆρες καὶ φιλὲς πιδ πορφῦρα ἀπὸ δῖνα.
Καὶ κλαίει τὴν πιδ κακὴ σκληρὰ καὶ τὸ χαμὸ τὸ μέγα
ποὺ εἶναι γραφτὸ, γλήγορ' ἀγὰ, τὰ φέρι ἀπ' τῆς
ἰσίας
τὰ τρισβαθα... Καὶ νά! καὶ νά! τὴν ὄρα τοῦτῆ ἀρ-
χίζει
καὶ πολεμᾶ νὰ ξεπλωθῆ σὰ νύχτα ποὺ τὴν ἔχει
ξαπολυτὴ μὲ κόλαση, καὶ πρωτοξεμντίζει
στὰρμένικα ἀκροσύνορα, τοῦ Πέροση κληρονομῶς,
ἕστερ' ἀπ' τὸ Σαρρακηνὸ, νὰ τον,κατάρη! ὁ Τοῦρκος!

Εἶναι οἱ πηγὲς πολὺκρυονες κ' εἶναι τὰ κεφαλάρια
κι ἀστέρητα κι ἀσίγητα μὲ τὸ μουρμουρισμαῖ τους.
Καὶ τὶς μουριὲς ποτίζουνε κι ἀπ' τὶς ἰτιὲς περγᾶνε
καὶ γοργοπαιγνιδίζουνε μὲ τὰ μακρὰ μαλλιά τους
δοο νὰ πάνε στοὺς βυθοὺς τῆς Δίρκης νὰ χυθοῦνε.
θυμώνοντάς τιν, πλαστογενὲς πηγὲς, καὶ κεφαλάρια.

Δίρκη, χαρὰ σου! ἂν ἄλλαξες τᾶρχοντικὸ ὄνομά σου
καὶ κρᾶξσαι Πλακιώτισσα, κ' ἐγὼ ἡ φλογέρα ἡ ξένη,
σὲ λέω κ' ἐγὼ Πλακιώτισσα τραχιά, κι ὠριστολίζω
μὲ τοῦ ρυθμοῦ τὴ δύναμη καὶ μὲ τὴ μουσικὴ μου
τὸ νό σου τῶνομα κι ἀγάλια ἀγάλια τὸ ἐτοιμάζω
γιὰ τὰ καινούρια ριζικὰ ποὺ θὰ λουνε νὰ σ' εἶρουν,
κ' ἐσὲ κ' ἐμᾶς διπῶνον με σένα μὲ πατρίδα.
Ἔτσι γυμνοὺς κι ἀστόλιστους τοὺς τοίχους μᾶς κα-
λύβας,
ἄσπροι κι ἂν εἶν' ἡ ἀπὸ καπνὰ κι ἂν εἶναι μαυρισμένοι,
γνοιασμένα μ' ἀγριολούλουδα στολίζει κάποιο χέρι
γιὰ κάποιο ταῖρι νύονυφον ποὺ ἐκεῖ θὰ ξεσυχίσω.

Κ' έσένα, Δίρκη, και μαζί μ' έσεία όλα τ'ά πάντα που σαν εσέ αναβρίσανε και σαν έσένα τρέχουν, ποτάμια, κρηφόβρυσα, πηγές, πηγάδια, ρυάκια, χειροσιπιές, χλωρότοπι, κάμποι, βονά, καστέλλια, από τ'ό χιόνι του Όλυμπου κι ως τ'ης Αθήνας τ'άστρο, κάθε κομμάτι τ'άχρειστον κερμοῦ σου, ὦ μάννα Έλ-

λάδα, κ' εσέ τήν ίδια σου μορῶν πῶ δουτιά, ὦ Ελλάδα, με τ'ό καινούριο τ'όνομα σ'ας κ'ράζω, ὅσο κι ἄν εἶναι γραφτό νά μαρτυρήσετε, νά καταφρονεθῆτε, και νά πεθάνετε μ' αὐτό, (πάντα καθῶς πεθαίνει θεός που κι ὅσο κι ἄ χαθῆ κι ὅσο κι ἄν πάη στὸν ἄδη, γλήγορ' ἀργά τ'ό χάρο του πατῆ και ξαναβγαίνει), με τ'ό καινούριο τ'όνομα σ'ας κ'ράζω: Ρωμιόσυνη!

Με τ'ό καινούριο τ'όνομα κ' εἶγώ σ'ας στεφανώνω, και τ'ό στεφάνι σας εἶνὸ θεωρόντας πόσο ὠροῖα ταιριάζει στὸ κεφάλι σας, γιὰ μυρτοστέφανο εἶναι, γιὰ στέφανο ἀγκυθόπλεχτο, σπαράζω κι ἀλαλάζω! Και με τ'ά νέα ὀνόματα σ'ας κ'ράζω τ'ά δικά σας, τ'ης μείρας εἶμ' ὁ ἀντίπαλος, τ'ης ἱστορίας ὁ κ'ράχτης, κι ὅλο σκαλίζω στή οβυσσὴ φωτιά γιὰ ν'αναδόση και ἡ σπύθα μέσ' οὐδ'όσοιχα θαμμένη, και νά γίνη φλόγα, ἢ νά ψήση τ'ό ψωμί, ἢ πυρκαγιά ν'ανάψη. Φυτῶ τήν τόλμη και ξηραῶ τὸν καταφρονεμένο τὸν κόσμο ἀπ' τὸν κατ'όφωτος κι ἀπ' τὸν μικρὸν τοῦ κόσμου.

Ακόμα εἶν' ἀσφ'έρεια τους σ'αφ'ῆ κι ἄ δὲ σ'ας γράφαν, κι ἄ δὲ σ'ας ξέρουν οἱ ἀνθρώποι, σ'ας κ'ελαῖδ'ἄν τ'ά-

δόνα. Ἀπὸ τ'ά κ'ελαῖδίσματα τῶν ἀηδονῶν σ'ας παίρνω, ὀνόματα που πήρατε, κι ὀνόματα που ἀκόμα δὲν πήρατε, και που εἶναι θ'ά πάρετε, χαρά σ'ας τ'ώρα δλονῶνε, κι εἶναι δόξα σ'ας δλων π'άλε, ἀρχαῖοι, που σ'ά νά δείχνετε με κάτι νέο, ὦ τόποι! Ἔτσι ἡ γυναῖκα ἡ νύμφη τ'άλλάζει χωρὶς θλίψη τ'ό παιρικό τ'ης ὄνομα τ'ό μυριοδοξαμένο με τ'όνομα τ'ἀγνώριστο π'ἔχει ὁ καλός τ'ης, ὅποιος. Σ'άν τὸν καλό τ'ης, ἀκριβὸ τ'ό κάνει ὁ πόθος ὁ ἄγιος και τ'όνομα τ'ἀγνώριστο, και τ'ἔχει π'ά καμάρι σ'ὅποια ζωῆ, καλή, κακή, πάντα, και μ'ὄσπια μοῖρα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

Νεκρικός διάλογος

Και τρίτη φορά πήγα στὸ μετόχι, π'άλε ἀπόγεμα. Ἡ σιγαλιά ἐκείνης τ'ης μεριάς ἄφινε τίς σκέψεις μου και ξανοίγονταν. Π'άλε δὲν ἦταν ὁ καλόγερος ἐκεῖ: εἶχε πάει κι αὐτὸς στ'ά βορεινά χωράφια τοῦ μετοχίου. Μ'ἔλειπε και ὁ Αὐξέντιος που ξέχασε ὡς τόσο νά λύσει τ'ό φύλακα τοῦ μετοχίου, τ'ό μαντρόσκυλο, ἀπὸ τ'ό δέντρο, που ἦτανε δεμένος. Και μόλις με εἶδε πετάχτηκε ἀπὸ χάμω, χύμιξε νά με ἀρπάξει, κόντεψε νά πνιγεί ἀπὸ τήν ἀλυσίδα που ἦταν δεμένος, μου ἔδειξε πολλὰ δόντια του, και γαύγισε, γαύγισε ὡς ἔτσι ἔφυγα και δὲ μ' ἔβλεπε π'ά κι οὐδὲ με γρηγοῦσε. Πήγα και κάθησα σὲ μιὰ πέτρα μακριά ἀπὸ τ'ό μετόχι κ' ἔβλεπα τ'ή θάλασσα. Και μου συνέδηκε τότε κάτι παράξενο που θ'ά τ'ό θυμοῦμαι ὅσο ζῶ. Μοῦ φάνηκε πὼς ἦρθε και κάθησε κοντά μου ὁ Φαρδύς, ἐκεῖνος ὁ διαλεκτικός, ἐνῶ ἦταν ἀπὸ χρόνια πεθαμένος, καθῶς ἤξερα καλά. Και μου μίλησε ἔτσι:

— Τί νέα μ'ας φέρνετε ἀπὸ τήν Ελλάδα, ξένη; Διψῶ νά μάθω. Ξέρεις, ἐγὼ δὲν εἶμαι χυδαῖος ἀνθρώπος σ'άν αὐτοὺς ἐδῶ πέρα: εἶμαι γραμματισμένος.

— Ἄ, χαίρομαι πολύ.

Τοῦ ἀποκρίθηκα χωρὶς νά ξαφνιστῶ καθόλου σ'ά νά τὸν γνῶρίζω ἀπὸ πολλὰ χρόνια και σ'ά νά μὴν ἤξερα πὼς ἦταν πεθαμένος. Και ἔπειτα εἶπα:

— Τί νέα; Νά, τ'ά ἴδια. Ὅλα μου φαίνονται παλιὰ ἐμένα. Τ'ά καινούρια θ'ά εἶναι ἐκεῖνα που ἐμεῖς θ'ά φρειάσουμε ἢ τ'ά παιδιὰ μας. Ἐσὺ σ'άν τί καινούριο θέλεις νά;

— Νά, λένε π'ά στέκεται καλά ἡ κυβέρνηση, θ'ά παραιτηθῆ τ'ό ὑπουργεῖο.

— Ἄ, σὲ μέλει πολύ γιὰ τ'ό ὑπουργεῖο; Δὲν τ'ό ἤξερα. Ἐμένα δὲ μ' ἐνδιαφέρει καθόλου εἶναι καθημερινὲς φιλοκοπιές τ'ης πολιτικῆς μας. Ἐδῶ στήν ἐρημιά που βροῖσκειται δὲν κατάφερες νά καταργήσεις και τ'ό κράτος και τήν κυβέρνηση; Δὲ σοῦ ἦρθε ποτὲ στὸ νοῦ ἡ ἰδέα τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ;

— Ναι, κάμποσες φορές στοχάστηκα πὼς εἶναι περιττοὶ οἱ πόλεμοι και δὲν ταιριάζει νά σφάζονται

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

ἀνθρώποι ἀναμεταξῶ τους. Ὅλοι εἶνα δὲν εἶμαστε; Ἐπειτα πόσα χρήματα χάνονται στὸς πολέμους και πόσες ζωές! Γιατὶ δὲ σβύνουμε τ'ά σύνορα τῶν ἔθνων;

— Σ'ά νά ἦταν γραμμένα με κιμωλία σὲ κανένα μαυροπίνακα, ἢ με ραβδί στήν ἄμμο. Ἄν ἦτανε στὸ χέρι μας...

— Και βέβαια στὸ χέρι μας εἶναι. Ἄς συμφωνήσουν τ'ά ἔθνη μεταξῶ τους νά μὴν πολεμοῦνται, κ' ἔτσι σιγὰ σιγὰ θ'ά σβύνουν κι αὐτὰ τ'ά ἴδια.

— Μ'ἄ νά, που δὲν τ'ό θέλουν. Ὅσα εἶναι κουρασμένα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους, ἄς κοιμηθοῦν. Μ'ἄ πάντα μένουν ἄλλα ξυπνητά, και ὅσο εἶναι ξυπνητά ἢ ζωντανάα τους δὲν τ' ἄφινε νά ἡσυχάσουν, μόνο τ'ά σπρώχνει ἀδιάκοπα στήν ἐπικράτηση, στήν ἡγεμονία τοῦ κόσμου. Και γίνονται οἱ πόλεμοι. Τοὺς Ἰάπωνες δὲν τοὺς περιμένεις νά ξεφυτρώσουν ζωντανοὶ στήν Ἀσία.

— Καλά, ἄφησε τ'ά ἔθνη και πάρε τ'ά άτομα, που αὐτὰ κάνουν τ'ά ἔθνη. Παραδέξου πὼς ὅλο και πληθαίνουν οἱ ἀνθρώποι που θέλουν τήν ἡσυχία τους και τήν καλοπέραση και ἀδιαφοροῦν γιὰ τοὺς στρατοὺς και τοὺς πολέμους, γιὰ τ'ά ἔθνη, γιὰ τ'ή δόξα, γιὰ τ'ή νίκη.

— Και αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀδύνατοι και οἱ κουρασμένοι. Γυρεύουν τήν εὐτυχία. Και εὐτυχία γι' αὐτοὺς εἶναι ὁ ὕπνος και ἡ ἡσυχία. Ἐνῶ οἱ δυνατοὶ ἄλλην εὐτυχία θέλουν, τοὺς κόπους, τοὺς κινδύνους, τ'ή νίκη.

— Δὲν ξέρω ἄν εἶναι δυνατοὶ ἢ ἀδύνατοι, μ'ἄ ὅλο πληθαίνουν αὐτοὶ που λέγω.

— Δὲν ἔκαμα τ'ή στατιστικὴ τους, οὐτε τήν τωρινὴ οὐτε τήν πρωτηγενή.

— Τουλᾶχιστο στήν Εὐρώπη ἔτσι φαίνεται ἄν γίνεται ἄλλοιῶς σ' ἄλλα μέρη τ'ης γῆς, μπορεῖ, μ'ἄ και με τὸν καιρὸ θ'ά καταντήσουν οἱ ἀνθρώποι σ'άν τοὺς Εὐρώπαιους.

— Τί με μέλει τ'ό θ'ά. Τ'ά μελλούμενα δὲν τ'ά ξέρω. Μπορεῖ νά γίνουν ἔτσι, μ'ἄ μπορεῖ νά γίνουν κι ἄλλοιῶς. Ποιὸς ξέρει ἄν, ἀντὶ νά ἐπικρατήσουν οἱ ἀδύνατοι, ἐπικρατήσουν οἱ δυνατοὶ. Τ'ά μελλούμενα τ'ά ἔχουμε στὸ χέρι μας, ἐμεῖς, μ'ἄ πρόδωλεψες δὲν μποροῦμε νά κάνουμε. Ὅσο ἐξυπνοὶ και νά εἶμαστε δὲν ξέρουμε τί θ'ά γρεῖ. Λοιπὸν τί νόημα ἔχει νά μ'ας πιέξει ἡ τωρινὴ κατάσταση—και ἐπομένως οἱ θεωρίες τῶν τριγυρινῶν ἀδύνατων ἀνθρώπων τόσο, που νά φανταζόμεστε πὼς και τ'ά μελλούμενα, ἔπως

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

— Με τ'ό χαμόγελο τῶν χειλιῶν σου εἶμαι ἐρωτευμένος ἐγὼ, Ἰωχανάν. Ἡ σάρκα μου ὅλη ἀναταράζεται και φρίσσει σὲ χοροὺς Σαλώμης μυστικοῦς κι ἀπὸ τήν πολλὴ τ'ή γλύκα κι ἀπὸ τ'ό πολὺ τ'ό σείσμα οἱ ἑπτὰ πέπλοι τ'ης ψυχῆς μου π'έσανε. Ἰωχανάν! Ἰωχανάν! μέλι ἄγριο στάζει ἀπὸ τ'ά χεῖλια σου κ' ἡ ψυχὴ μου ἀπάνω τους μοιάζει μελισσα λιγωμένη, τ'ό μεσημέρι, ἀπάνω σ'ά ρόδα τ'ά ζεστά. Τί πὼς τ'ό χέρι σου δείχνει θεοφοδούμενο κι ἀγνὸ τήν ἐρημο τ' ὄρανοῦ; Τ'ά χεῖλια σου ἐγὼ κατάζω τήν Ὠραία Πύλη τοῦ κορμιοῦ σου, Ἰωχανάν, ἀπ' ὅπου πρ'εβαίνουνε λειτουργικά τ'ά λόγια τ'ά πορφυρά σου: Ἄδὲν ὑπάρχει γλυκότερο πρ'άμα ἀπὸ τ'ή ζωὴ τοῦ ἀπάνω κόσμου! Σαλώμη! Σαλώμη! Τ'ά χεῖλια μου και τ'ό κορμί μου και τ'ά

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

μαλλιά μου, που μοιάζουνε τζαμπιά σταφύλια εἶναι δικά σου ἀπόψε, δικά σου ὄλα. Ἔλα νά τρυγήσεις τ'ό κορμί μου ἀπόψε..»

— Θέ μου! ἔλεγε ὁ Ὀρέστης φεύγοντας σφυρτὸς ἀπὸ τ'ό μουσεῖο, πόσο ἀπλότερη και γλυκότερη εἶναι ἡ ζωὴ ἀπ' ὅ,τι φανταζόμεστε! Πόσο εὐτυχιμένοι εἴμουνα ἄλλοτε χωρὶς νά τ'ό ξέρω! Τ'ό χαμόγελο τοῦ Ἰωχανάν μου τ'ό ξανάπε π'άλε. Ἡ εὐτυχία εἶναι π'ά ἀπλή και π'ά συνθησιμένη ἀπ' ὅ,τι θαρροῦμε. Εἶναι τόσο ἀπλή και τόσο φτωχοντυμένη κι ἀθόρυβη, που περνᾷ ἀπὸ μπροστά μας και τ'ή σκουντοῦμε και δὲν τ'ήν προσέχομε. Μόνο σ'ά μ'ας φύγει και γενοῦμε δυστυχεῖς, τότε μόνο τ'ή θυμούμαστε και τ'ήν ἀποθμούμε. Και γινόμαστε διπλά τότε δυστυχιμένοι: γιὰ τ'ήν εὐτυχία που χάσαμε και γιὰ τ'ήν δυστυχία που ἔχομε.

Μ'ἄ ποιά ναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ Μοῖρα που μ'ας τυραννοκυβερνά κι αὐτὴ τ'ήν εὐτυχία μας κατορθώνει και τ'ήν κάνει θανάσιμο φαρμάκι;

Κι ὅταν γύριζε σπ'ῆτι, πνιγμένος μέσα σὲ τέτοιους λογισμοὺς κ' ἔβλεπε τ'ή Χρυσούλα ἀγιάτρευτα λαβωμένη π'ά νά μαραινετα και νά σωπαινεί, τοῦ ἐρχότανε νά τ'ήν πάρει ἀπάνω σ'ά γόνάτα του, νά τ'ή σφίξει ἀπελπισμένα και νά τ'ης

πιτ:

— Βλέπεις, Χρυσούλα, βλέπεις εἶναι ἀργά. Δὲ μποροῦμε π'ά νά γυρίσουμε πίσω και νά ξαναρχίσουμε τ'ή ζωὴ. Δὲν πειραζέι. Μὴν κλαίς! Δῶσε μου τ'ό χέρι σου μαζί, ἀγάλη ἀγάλη, νά γλιστρώμε στὸ θάνατο. Μ'ἄ φανταζέσαι, Χρυσούλα, τί ὠραία θ'ἔναι νά ἐκπλαθῶμε κάτω σ'τ'ή γῆς, ἡσυχοὶ, ὀλύμπιοι, ἀπαρηγόρητοι; Σ'άν τ'ά μ'ἄλα που πέφτουνε πολυγυνομένα ἀπὸ τίς μ'ἄλιές και τ'ά ρουφᾷ τ'ό χῶμα. Εἶδες πὼς τ'ά ρουφᾷ τ'ό χῶμα, σ'ά στόμα πεινασμένο, Χρυσούλα;

Κ' εἶδε γιὰ πρώτη βραδεῖά τότε ὁ Ὀρέστης τ'ή ματαιότητα καθε προσπάθειας. Εἶδε τ'ό φριχτὸ δράμα τ'ης ζωῆς, τ'ό σκοπο, τ'ό πολυπραχτο, που καμιά δὲν ἔχει λύση, δέση μόνο περιπέτειες και σκοτωμοῦς. Πόσο μάταια ἀγωνίζονται οἱ Ἡρώες κ' οἱ Ἐκλεχτοὶ γιὰ νά φωτίσουν τὸν κόσμο! Ἡ μάχη τῶν ἀνθρώπων ἀδύνατον ποτὲ τις νά μπορεῖ νά συμμορφώσει τ'ή ζωὴ τ'ης με τ'ήν Ἀλήθεια. Εἶδε γιὰ πρώτη βραδεῖά ὁ Ὀρέστης τ'ό μαρτύριο τοῦ Ταντάλου τ'ης ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ἡ νία ἀλήθεια ἀποκαλύπτει στήν ἀρχὴ σ'ά προνομιούχα άτομα. Αὐτὰ τ'ήν ἐξωτερικεύουνε. Κανένας δὲν τ'ήν ἀναγνωρίζει στήν ἀρχή, ὅλο τ'ης ρήχουνται. Ἐ-

τά συγκαταρκινά πράματα, τούς ἀνήκουν. Μπορεῖ τὸ μέλλον νὰ γίνῃ τῶν δυνάτων.

— Μὰ πῶς σωστός ἀπὸ τίς πατρίδες εἶναι ὁ κοσμοπολιτισμός.

Δὲν τὸ ξέρω. Ἐγὼ ἓνα μονάχα ξέρω, πῶς ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ γίνω κοσμοπολίτης, γιατί ὁ κοσμοπολίτης πού, περνώντας ἀπὸ τὴ λογικὴ μου, φαίνεται σὰ σωστός, δὲν μπόρεσε ἀκόμη νὰ χωθεῖ στὰ κόκκαλά μου καὶ στὰ νεῦρα μου, στὴν αἰσθησή μου θέλω νὰ πῶ, γιὰ νὰ γίνῃ δικός μου. Ὁ κοσμοπολιτισμός γιὰ μένα εἶναι μὴ παράσταση ξένη. Μόνον μὲ τὸ λογικὸ μου μπορῶ νὰ τὴ νοιώσω, καὶ γι' αὐτὸ οὔτε μὴ τρέξα τοῦ κεφαλιού μου δὲν καταφέρνει νὰ ἀλλάξῃ. Αἰσθημα δικό μου δὲν εἶναι.

— Μὰ μπορεῖ νὰ γίνῃ τῶν παιδιῶν σου αἰσθημα. Οἱ συγκαταρκινὲς οἱ εὐκολες, τὰ βιβλία τὰ ἀναρίθμητα, οἱ γλώσσες πού μαθαίνουμε...

— Ναι, τὰ ξέρω αὐτά. Ἴσως νὰ εἶναι ἔτσι. Θὰ πρέπει νὰ τὰ πάρω ἀπὸ μικρὰ στὴ Παρίσι τὰ παιδιὰ μου, νὰ μὴν τὰ μάθω τὴ γλώσσα τους, νὰ μὴν ἀκοῦν τίποτα ἑλληνικὸ γύρω τους, δηλαδὴ νὰ τὰ ἀναθρέψω ἔξω ἀπὸ τὴ Ρωμιοσύνη καὶ ἀπὸ κάθε πατρίδα μὲ δασκάλους κοσμοπολίτες, σὲ δέκα γλώσσες, καὶ νὰ τὰ ταξιδεύω ἀπὸ τόπο σὲ τόπο ἔλα τους τὰ νειάτα. Ἡ θύμησι ἀπὸ τὰ παιδιὰτικὰ τους χρένια πρέπει νὰ μὴν εἶναι ἑλληνική, μὰ οὔτε καὶ γαλλική γιατί δὲν εἶναι σκοπὸς νὰ τὰ ἀρπάξω ἀπὸ τὸ βράθυρο μᾶς πατρίδας γιὰ νὰ τὰ ρίξω σ' ἄλλης πατρίδας τὴν καταδύθρα. Ἄν τὰ δικὰ μου τὰ νειάτα δὲν ἦταν ἑλληνικά, ἴσως δὲ ἦν ἦσαν Ἑλλήνας καὶ γώ. Ἡ πατρίδα τὸ περισσότερο εἶναι ἡ θύμησι ἀπὸ τὰ νειάτα. Ἐπειτα ἔρχονται οἱ κληρονομικὲς αἰτίες καὶ ἄλλα. Μὰ πῶς νὰ κάνω τὰ παιδιὰ μου κοσμοπολίτες ἀφοῦ ἐγὼ δὲν εἶμαι καὶ ἀφοῦ δὲν αἰσθάνομαι πῶς ὁ κοσμοπολιτισμός εἶναι καλλίτερος ἀπὸ τίς πατρίδες; Νὰ φύγω ἀπὸ κοντὰ τους καὶ νὰ μὴν τὰ ξαναδῶ πιά, γιὰ χάρι, τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ; Εἶναι περιττὸ. Ἐρεῖς λοιπὸν πῶς θὰ τὰ ἀναθρέψω τὰ παιδιὰ μου; Θὰ τ' ἀφήσω νὰ γεννηθοῦν ἔπου γεννηθοῦν, ἢ ἀφήσω τὰ λόγια μου νὰ πέφτουν ἐπάνω τους ἔπως τύχει, ἢ ἀφήσω τὸ παράδειγμά μου καὶ τὸ γύρω κόσμον νὰ τοὺς ἐπηρεάσει ἔπως θέλει, μονάχα θὰ προσπαθῶ νὰ ξυπνήσω μέσα τους ὅ,τι ζωὴ ἔχουν, ὅ,τι δικό τους ἔχουν, ἂν ἔχουν τίποτα ἰδιαίτερο. Καὶ ἄς γίνον ἔ,τι θέλουν. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ πάψω ἐγὼ νὰ εἶμαι Ἑλλήνας, ἐπειδὴ τὸ θέλει μὴ θεωρία ἢ ἓνα αἰσθημα ἔχ: δικό μου παρὰ ξένο.

— Μὲ τὸν καιρὸ ἔμως θὰ γίνον οἱ ἄνθρωποι κοσμοπολίτες. Τὰ ἔθνη εἶναι σωρὸς ἀπὸ ἀνθρώπου πού ζοῦν μαζύ, ἀνθρωπομαζώματα. Ἀφοῦ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν δὲν τοὺς εἶναι πιά καὶ τόσο ἀπαράιτητο νὰ ζοῦν μαζύ, χάνεται σιγὰ σιγὰ καὶ ἡ ἀντίληψη πῶς τὸ ἔθνος εἶναι πρόσωπο, καὶ τὸ ἔθνος γίνετα κούρελι, διαλύετα.

— Σὲ κάθε ἐποχὴ μεγάλου πολιτισμοῦ γεννιέται τὸ αἰσθημα τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν ἐθνική ἢ τὴν πολιτικὴ κούραση. Καὶ οἱ Ρωμαῖοι στὸν καιρὸ τοῦ προχωρημένου πολιτισμοῦ τοὺς ἔλεγαν «Ubi bene ibi patria». Καὶ κείνον τὸν καιρὸ θὰ βρισκουνταν μερικοὶ πού θὰ ἔλεγαν αὐτὰ πού λὲς καὶ σὺ ὕστερα ἀπὸ τόσοὺς αἰῶνες. Οἱ θεωρίες σου δὲν εἶναι οὔτε κἀν καινούριες. Ὅμως ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἦλθαν καὶ ἄλλα ἔθνη καὶ ἔζησαν καὶ πολέμησαν ἀναμεταξύ τους καὶ τὰ ἐχώρισαν σύνορα κρατῶν. Πῶς ὁ κοσμοπολιτισμός εἶναι μονάχα ἓνα ἀπὸ τὰ φαινόμενα κάθε πολιτισμοῦ, δὲν τὸ βλέπεις;

— Εἶσαι πατριώτης, μπράβο σου.

— Σ' εὐχαριστῶ, ἀλλὰ «πατριώτης» δὲν εἶμαι. Πολλοὶ μὲ λὲν ἔτσι, καὶ ἄλλοι θὰ μὲ ὀνομάζον ἴσως «φιλόδοξο». Μὰ δὲ μὲ μέλει. Ἄν πῆγαίνα τώρα στὴ Μακεδονία νὰ παλέψω μὲ τοὺς Βουλγάρους θὰ ἔλεγε ὁ κόσμος: «Τὶ πατριώτης!» Ὅμως δὲ θὰ πῆγαίνα ἀπὸ φιλοπατρία στὴ Μακεδονία, καὶ εἶναι τόσο μπερδεμένες οἱ αἰτίες πού μὲ ἀναγκάζουν νὰ ἐνεργῶ σὲ κάθε περίστασι ἔτσι ἢ ἄλλοιως, πού δὲν μπορῶ νὰ τίς ξεδιαλύσω καὶ χαίρομαι γι' αὐτό. Αἰσθάνομαι ἔλα τὸν πλοῦτο καὶ τὰ ἀκατανόητα καὶ μπερδεμένα ἐλατήρια τῆς ζωῆς. Μ' ἀρέσει νὰ μὴ δῶνομαι νὰ ἐξηγήσω καλὰ καλὰ μὴ πράξη μου. Χάνετα ὁ πλοῦτος τῶν αἰτιῶν, ἔτσι προσπαθῶ νὰ τίς ἐξηγήσω. Τὶ φτωχὴ πού εἶναι κάθε ἐξηγήσι καὶ τί πλούσια ἢ ζωὴ! καὶ δροσερὴ καὶ ζουμερὴ καὶ ἀνεξάντλητη, ἀναρχὴ καὶ ἀτέλειωτη, ἀπερίοριστη, ἀνυπολόγιστη, μυστικὴ, ἠδονιστικὴ, ἀναρχικὴ καὶ ἀνεξηγήτη, γεμάτη μύστικα καὶ προβλήματα, εἰρωνικὴ καὶ σκληρὴ, τραλλή, μεγαλόδωρη καὶ ἀδιάφορη, ἀνοιχτοχέρα καὶ κακὴ...

— Λοιπὸν γιατί θὰ πῆγαίνας στὴ Μακεδονία, ἀφοῦ ἡ ζωὴ εἶναι τόσο πλατειά καὶ πλούσια, καὶ ἀφοῦ δὲν τὴ στενεύεις μὲ πατριωτικὲς στενοκεφαλίες;

Σὲ κάποιον κάμπο, τριγύρω κλεισμένον μὲ σύνορα, πού τὸν λὲν οἱ ἄνθρωποι πατρίδα, ἐκεῖ γεννήθηκα, ἐκεῖ εἶναι θαμένοι οἱ πατέρες μου, ἐκεῖ ἀπὸ

μικρὰ ἀνατρέφηκα καὶ μεγάλωσα. Κάθε θύμησι τοῦ κάμπο αὐτοῦ εἶναι δική μου θύμησι. Τὰ νειάτα μου εἶναι μὴ θύμησι βαθεῖα καὶ στερεὰ πού δύναμομαι μέσα μου τὴν πατρίδα. Στὸν κάμπο αὐτὸν βρέθηκα καὶ μένω, πότε γερός καὶ πότε ἀρρωστος. Στὸν κάμπο αὐτὸν περπατῶ, τρέχω, περιδιαβάξω, χαίρομαι, στενοχωριόμαι, ταράζομαι καὶ βαρσοῦμαι, καὶ κοιμοῦμαι. Σ' αὐτὸ τὸν κάμπο λιάζομαι καὶ ζεσταίνομαι, ἢ κρυώνω καὶ βρίσκω σπηλιὰς γιὰ νὰ χωθῶ καὶ ροῦχα γιὰ νὰ ντυθῶ ἢ ἴσκιους σὰ σῦδεντρα καὶ δροσερὰ νερά. Ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ κουνιοῦμαι, στὸν κάμπο αὐτὸν κουνιοῦμαι, μὲ δρασκελιὰς μικρὰς ἢ μεγάλας καὶ ἀνακατόνομαι σὲ ἀνθρώπινα καμώματα γιὰ νὰ ταράζομαι περισσότερο καὶ ἔπειτα νὰ καθαρίζομαι, νὰ βγαίνω σὴν τὸ χρυσάφι ἀπὸ τὴ φωτιά. Τὶ ἄλλο εἶναι ἡ πολιτικὴ γιὰ μένα παρὰ ἓνα καθαρτικὸ; Εἶναι: καὶ ἄλλοι κάμποι στὴ γῆ ἐπάνω, μὰ πού ἄλλοι, ποῖος ἄλλος κάμπος εἶναι πῶς στολισμένος μὲ θύμησι παλιὰς καὶ νέες; Ποῖος ἄλλος κάμπος εἶναι πῶς παρδαλός, πῶς ζωντανός, πῶς πλούσιος σὲ γραμμὰς καὶ ἴσκιους καὶ δροσιὰς, καὶ χρώματα, παλάτια καὶ ὄνειρα; Γιατί νὰ διαλέξω ἄλλον κάμπο; Εἶναι: καὶ ἡ γῆ ἐλάκρη κάμπος, μὰ ἐπειδὴ εἶναι πέρα πολὺ μεγάλος γιὰ τὸν κάθε ἄνθρωπο, βάζει ὁ καθένας σύνορα ὡς ἐκεῖ πού φτάνει τὸ μάτι του, καὶ μέσα στὰ σύνορα αὐτὰ ζεῖ μὲ τοὺς τριγυρινούς του πού, μὲ τὸ νὰ ζοῦν πολὺν καιρὸ μαζύ του στὸν ἴδιον κάμπο, γίνεταν συγγενικοί του. Ἀφοῦ ὑπάρχει ἡ πατρίδα μου—τὴν ἔχω ζωντανὴ μέσα μου—γιατί νὰ μὴν τὴν προτιμήσω ἀπὸ ἔλας τίς ἄλλης πατρίδες; Τὸ νὰ ζῶ μέσα στὸ ἔθνος μου δὲ θὰ πῆ πῶς εἶμαι πατριώτης. Ζῶ ἔτσι γιὰ τὸ ἔθνος μου, ἀλλὰ μέσα στὸ ἔθνος μου. Γιατί νὰ τ' ἀφήσω; Ὅλα τὰ ἔθνη μαζίζον ἀναμεταξύ τους—ἀνθρωπομαζώματα—καὶ δὲν ἀξίζει νὰ διαλέξῃ κανεὶς ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ γεννηθῶ μέσα στὸ ἑλληνικὸ τὸ ἔθνος καὶ εἶμαι καὶ περήφανος, τοῦ μένου πιστός.

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Πουλιέτα στὰ γραφεῖα μας ὁρ. 2.

πειτα, σιγὰ σιγὰ, ὁ φωτεινὸς κύκλος πλαταινε, μεγαλώνει, κατεβαίνει στοὺς κάμπο, φωτίζει καὶ τὴ μάζα τὴν πυκνὴ τῶν ἀνθρώπων. Μὰ ὅσο ὠριμάζει ἡ ἰδέα καὶ γίνετα χτήμα τοῦ πλήθους, τόσο εἶναι πιά ὠριμὴ νὰ γίνῃ καὶ ψευτιά. Ἀλλάζει μὲ τὸν καιρὸ ἢ Ἀλήθεια, μετατοπίζεται καὶ φεύγει καὶ ἀφήνει στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀπατηλὴ μορφὴ τῆς—τὴν ψευτιά. Ἡ καινούρια Ἀλήθεια ἀποκαλύπτετα καὶ πάλι στοὺς Ἐκλεχτούς, αὐτοὶ τὴ διακηρύσσου καὶ βρίζουντα, ὡστόσο τὴν ἀναγνωρίσει τὸ πλῆθος, ὅποτε ἔλας πιά ἔχει γίνῃ ψέμα. Ἔτσι πάντα, ἔτσι αἰώνια. Ἡσκιος ἢ ἀλήθεια πού πάντα μπροστὰ μὲς πάει καὶ μὲς ξεφεύγει. Τάνταλος ἢ ἀνθρώπινη ψυχὴ.

— Θέ μου! φώναζε ὁ δυστυχὸς Ὀρέστης, κρατώντας τὸ κεφάλι του καὶ σκύβοντας ἀπάνω ἀπὸ τὴν Καινὴ του Διαθήκη, πόσο φριχτὸ εἶναι τὸ θέαμα τῆς Ζωῆς! Μάτια, ὅλα μάτια! Τοῦ κάκου φωνάζου οἱ Πρόδρομοι, τοῦ κάκου τὰ πλῆθη τρέχουσε ξοπίσω τους. Τὴν ὥρα πού φτάνουν τὴν ἀλήθεια, αὐτὴ τοὺς φεύγει ἀφήνοντας στὰ χέρια τους τὴν ψευτιά!

Κ' ἐπίασε τότε ὁ Ὀρέστης τὴν Καινὴ του Διαθήκη πού εἶχαν πιά τελειωμένη καὶ ἔτοιμη καὶ τὴ

σῆκωσε ἀπὸ τὸ χέρι του, ὅπως σῆκώνομε τὸ κίτρινο κορμὶ τῆς πεθαμμένης μας ἀγάπης. Δυὸ δάκρυα μεγάλα ἀργυροκίσεσαν στὰ μάγουλά του καὶ σταματήσανε ὀλόπικρα στὶς ἄκρες τῶν χειλιῶν. Σηκώθηκε. Χλωμός καὶ τρεμάμενος σὰ νῆκανε φονικό. Κύταξε δεξὰ καὶ ζερβά κενένας μέσα στὴν κάμερα. Ἡ Χρυσούλα στὴν κρεβατοκάμερα κηθότανε μόνη—ποιὸς ξέρει τί ἔκανε, θῆκλαιε ἴσως. Τὸν εἶχε ἀφήσει μόνον, γιὰτί εἶχανε τόσο ἀνήτυχος ἢ πόψε ὁ Ὀρέστης, πού δὲν μπορούσε κανένα νὰ ὑποφέρει κοντὰ του. Κύταξε ἀπὸ τὸ παράθυρο. Τὰ ἄστρα ὠραία καὶ σιωπηλὰ ἀποπάνω του. Ἐκαμὲ δυὸ τρία βήματα πρὸς τὴ φωτιὰ πού ἀνκφε σὲ μὴ γωνιά τῆς κάμερας. Δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ σκύψει καὶ νὰ δεῖ ἐκεῖνο πού κρατοῦσε μέσα στὰ χέρια του. Ἔτσι ὅταν σκοτώνομε τὴν Ἀγάπη μας, δὲν τολμοῦμε νὰ τὴν κυτάξομε, γιατί, τὸ ξέρομε, τὸ χέρι μας θὰ παρλύσει καὶ ἡ δύναμή μας θὰ χαθεῖ. Ἔπεσε σὲ μὴ καρέκλα μπροστὰ στὴ φωτιὰ κουρασμένος. Σὰ νὰ ἐρχότανε ἀπὸ πολὺ μακριά. Τώρα δίσταζε. Πῶς ν' ἀπλώσει τὸ χέρι του καὶ νὰ σκοτώσει τὸ παιδί του; Ἐσκυψε καὶ ἤθελε νὰ κλάψει, μὰ δὲν μπορούσε. Ἄν ἔκλαιε, τὸ παιδί του θὰ σωζότανε. Οἱ φλόγιες ἀντιφεγγίες πέσανε ἀπάνω στὰ

μαλλιά του καὶ στὰ χέρια του καὶ ὁ καθρεφτης πού εἶχανε ψηλὰ ἀπέναντι ἔκαιε ὄλος Ἀνεκατάθειαν οἱ φλόγιες, σὰ ν' ἀναπνέανε. Σὰ νῆσανε πράματα ζωντανὰ καὶ ἀχόρταγα. Ἀξαφνα ἡ Χρυσούλα ἀπὸ τὴν ἄλλη κάμερα σηκώθηκε, ἀνήσυχη, τί ἔκανε ὁ Ὀρέστης καὶ δὲν ἀκουγότανε. Ἡ καρέκλα τῆς ἔτριξε, τὰ βήματα ἀνηχήσανε βριαὰ μέσα στὴ σιωπὴ. Καὶ ὁ Ὀρέστης ἀνατινάχτηκε καὶ χωρὶς νὰ σκεφτεῖ γρήγορα γρήγορα γιὰ νὰ προφτάσει, πέταξε τὴν Καινὴ του Διαθήκη μέσα στὴ φωτιὰ. Καὶ σηκώθηκε. Ἔτρεμε ὄλος σὰ νῆκανε φονικό. Οἱ φλόγιες τώρα θεριέψανε, χαρούμενες, χορευτίες, τραγουδώντας. Ὅλη ἡ κάμερα ἔλαμψε. Καὶ ὡς μῆπκε μέσα ἡ Χρυσούλα, σκεπάστηκε ἀπὸ τίς ἀντιφεγγίες καὶ ἔλαμψε καὶ ἐκείνη ὄλη. Τὸ χνοῦδι τοῦ προσώπου τῆς καὶ τῶν χειρῶν φωτίστηκε σὰ βελούδο ξανθό. Ἡ ρόμπη τῆς ἢ τριανταφυλλιά γέλασε ὄλη καὶ μόνον τὰ μάτια τῆς ἀνοιχτήκανε γυαλιστερὰ καὶ τρομαγμένα καὶ τὰ χέρια τῆς ἀπλωθήκανε παρακαλώντας ἀπελπισμένα.

— Ὀρέστη, τί ἔχεις; Γιατί τρέμεις; Τί ἔκαμες;

— Τίποτα... τίποτα... τίποτα...

Ἔτρεμε, σὰ νὰ κρύωνε. Τὰ σαγόνια του χτυ

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΝΟΥΜΑ

Φραγκοφούρη, 26 Δεκεμβρ. 18 Ιανουαρ. 10

Κύριε Διευθυντή του Νουμά,

Ευχαριστώ για τὰ πολὺ κολακευτικὰ λόγια ποὺ ἔγραψε ὁ «Νουμάς» στὸ φύλλο τῆς 20 Δεκεμβρ. γιὰ τὸ παιδικὸ μου βιβλιαράκι, ἀλλὰ λυπήθηκα μὲ τὶς τελευταῖες λέξεις ποὺ ἀφοροῦν τὸν πατέρα μου. Ἡ δρᾶση τοῦ κ. Μπενάκη εἶταν καὶ εἶναι τέτοια ποὺ κάθε Κράτος, ἐκτὸς τοῦ δικοῦ μας, δπου τὰ προσωπικὰ πάθη περνοῦν πάντα πρὶν ἀπὸ τὰ ἔθνικὰ συμφέροντα, θὰ ὑπερῆφανεύονταν νὰ τὸν ἔχει συν-εργάτη στὴν ἀναμόρφωση τοῦ τόπου.

Καὶ τέλειο ἂν εἶναι ἓνα παιδικὸ βιβλίον, (ὅπως βέβαια δὲν εἶναι τὸ δικό μου), εἶναι κάπως πολὺ νὰ παραβάλλεται μὲ ἔθνικὴ εὐεργεσία σὰν τὴ συνταξὴ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα, ποὺ θὰ ἐξασφάλιζε τὴν ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, δηλαδὴ τὴν πρώτη καὶ ἀπαραιτήτῃ βάση γιὰ ν' ἀρχίσει ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς δυστυχισμένης πατρίδας μας.

Μὲ πολλὴ ὑπόληψη

Π. Σ. ΔΕΑΤΑ

Σημ. τοῦ «Νουμά».—Ὁ συνεργάτης μας δὲν ὕποτιμησε τίς ἔθν. εὐεργεσίας τοῦ κ. Μπενάκη· κάθε ἄλλο εἶπε μοναχὰ πὼς μεγαλύτερη, ἀπὸ κάθε ἄλλη, ἔθνικὴ εὐεργεσία εἶναι τὸ νὰ δουλεύεις γιὰ τὴ μόρφωση τοῦ Ρωμιόπουλου,—αὐτὸ ποὺ ζητᾶται νὰ κάμει μὲ τὸ βιβλίον τῆς καὶ ἡ κυρία Δέλιτα, ὅσο κι ἂν ὑποτιμᾶται ἡ ἴδια, ἀπὸ δι-κιολογημένη μετριοφροσύνη, τὴ δουλιὰ τῆς. Ὁ συνεργάτης μας θέλησε νὰ πεί πὼς μὲ τὸν τρόπο ποὺ μορφώνονται σή-μερα στὰ σχολεῖα τὰ Ρωμιόπουλα καὶ χιλιοὶ Ἀστικοὶ κώ-δικες δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ τὰ κάνουν καλοὺς πολίτες.

A COSTIS PALAMAS

Comme un superbe cavalier,
Déjà le géant a paru,
Et, sur sa tête aux cheveux drus,
Est la couronne de laurier.

A son côté la Gloire luit,
La Renommée publie son nom;
Le Triomphe dompté le suit;
Un dieu l' inonde de rayons.

La foule aussitôt s' est rangée,
Et, sans peur, le prêtre du Beau

πούσανε δυνατά. Ἐπιασε τὴ Χρυσούλα καὶ τὴν ἔσπρωξε στὴν κρεβατοκάμερα καὶ μπῆκε κι αὐτὸς μέσα κ' ἔκλεισε καλὰ τὴν πόρτα κ' ἔλεγε σὰ νὰ παραμιλοῦσε:

— Σώπα! Σώπα! Δὲν εἶναι τίποτα... Μὴ φωνάζεις!..

Τὴν ἀγκάλιασε σφιχτὰ σφιχτὰ καὶ κύταξε πίσω του πρὸς τὴν κλεισμένη πόρτα. Καὶ ξάφνου, κυλίστηκε χάμω στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ κι ἀρχισε νὰ κλαίει καὶ νὰ γελά.

XI

— Ἡ γυναίκα αὐτὴ θὰ σὲ πεθάνει, Ὁρέστη μου.

Τὸπτε τόσο σιγανὰ ποὺ νόμιζες δὲν εἶταν δυνατό κανένας νὰ τὴν ἀκούσει. Πρῶτῃ φορὰ σήμερα τ' ἀπόγεμα, ὕστερ' ἀπὸ τόσον καιρὸ ἡ Χρυσούλα δὲν μπόρεσε πιά νὰ βλέπει τὸν Ὁρέστη νὰ λιώνει καὶ νὰ χάνεται καὶ τότε κύταξε κατὰματα καὶ τοῦ μίλησε. Τοῦ μίλησε τόσο σιγανὰ ποὺ τίποτα δὲν ταραχτήκε μέσα στὴν κάμερα. Τὸ πιάνο ἀσάλευτο ἄκουε κι ἂν μέσα του γινότανε χαλασμοὶ ἀπὸ σονάτες τραγικὲς καὶ φοῦγκες, ἀπόξω τίποτα. Ἄσα-

S' avance, les deux mains levées,
Pour prendre les astres, là-haut.

Ton heure n' est pas arrivée ;
Attends encore un peu, géant,
Que se lève l' aube sacrée
Du glorieux avènement.

Le peuple viendra te conduire
Dans ton palais marmoréen,
Mais jusqu' à ce jour que ta main
Ne laisse pas tomber la lyre

Livre des combats d' harmonie,
Que se prosterne devant toi
La foule des humains ravie,
O géant, et te fasse roi.

Alors blonde, comme les blés,
Et toute jeune et toute belle,
Reine dans ton royal palais,
Siégera la Muse immortelle.

ΛΙΛΙΚΑ ΒΕΤΣΙΚΑ

(Traduit du grec moderne par
Pierre Baudry)

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στὴ Λειψία καὶ που-
λοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

α') ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗ:

1) Στὴν ἀέμῃ καρφωμένα	Δρ.	1.—
2) Τραγουδάκι	»	1.—
3) Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώ-
ρητης	»	1.—

β') ΠΟΙΗΣΗ ΛΑΕΣ ΠΑΛΛΗ:

4) Μολιβιάτισσα	Δρ.	1.—
5) Μισιριώτισσα	»	1.—
6) Ρουμειλιώτισσα	»	1.50
7) Ἀφροδίτη	»	1.50
8) Χάιντε χερσὶ	»	1.—
9) Μικρούλα	»	1.50
10) Στὸν Ἐποπα (μαλλιαιρικᾶ Πόπ!) Χαρίζεται.
Ἄλα μαζί ἓνας τόμος δρ. 5.		

λεψιά κι ἀδιαφορία. Οἱ φωτογραφίες ἤσυχες κυτά-ζανε καὶ τοῦ Μπένετ ὁ Μπραθωνομάχος ἔτρεχε ν' ἀνγγελεῖ τοὺς Ἀθηναίους τὴ Νίκη. Τίποτα δὲν ταραχτήκε μέσα στὴν κάμερα. Καὶ μόνο ὁ Ὁρέ-στης γίνηκε δυὸ κομμάτι κ' ἔπεσε ἀπάνω στὸν καναπέ.

Ἡ Χρυσούλα δάγκωσε τὸ μαντηλάκι τῆς σρι-χτά, γιὰ νὰ κρατήσῃ τὸ κλάμκ. Τὰ γόνατά τῆς τρέμανε καὶ ξανάπε μὲ πῆ ψυχομαχητὴ φωνούλα:
— Μὰ τὴν ἀγαπᾶς, τὴν ἀγαπᾶς τόσο, Ὁρέ-στη μου;..

Σώπα...σώπα, Χρυσούλα. Ἐσὺ δὲν ξέρεις...
Σώπα...

— Τὴν ἀγαπᾶς; Τὴν ἀγαπᾶς;...

Τᾶλεγε αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Χρυσούλα καὶ δὲν πέθαινε. Κεὶ δὲ σηκωνότανε ν' ἀνοίξει ἡσυχὰ ἡσυχὰ τὸ παράθυρο, χωρὶς νὰ τρέξει, καὶ ν' ἀπλώσει τὰ μπράττα τῆς τ' ἀδυνατισμένα καὶ νὰ κλείσει τὰ μάτια τῆς καὶ νὰ πέσει. Ὁ θάνατος θάτανε κάτω στὸ δρόμο καὶ θὰ τῆς ἀνοίγε τὴν ἀγκαλιά του καὶ θὰ τὴν ἔπαιρνε μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦτο.

— Μὰ τί ἔχεις, Χρυσούλα; Πῶς μιλεῖς ἔτσι; Σώπα!

Σηκώθηκε ὁ Ὁρέστης καὶ μπῆκε καὶ κλειδῶ-

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ δρ. χρ. 12 1/2

Γιὰ τὶς ἐπαρχίαι δεχόμεστε καὶ τρίμηνας (3 δρ. τὴν τρι-
μηρία) συντρομές.Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ
τὴ συντρομὴ του.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλοῦνται
στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῇ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οικονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιό-δρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμ. ὑπόγειου Σιδη-ρόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κισόκι Γιαννοπούλου (Χαυ-τεῖα), στα βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας, Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτο-ρεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπω-λεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ὁ κ. Βενιζέλος—Μισὰ δλα—Ἀναβολὲς καὶ
ταξίματα—Ἀνάγκη εὐλικευθείας.

Ὁ ΕΡΧΟΜΟΣ τοῦ κ. Βενιζέλου στὴν Ἀθήνα ἀπόδειξε πόσο λίγη μπιστοσύνη ἔχει ὁ λαὸς στοὺς πολιτικούς του καὶ στοὺς ἄλλους ποὺ κοκκο-ρεῦνται γι' ἀρχηγοὶ καὶ ὁδηγοὶ του. Μόλις μα-θεύτηκε πὼς ἔρχεται, ἀμέσως ἓνα ξάφνισμα καὶ μιὰ χαρὰ ἀπλωθήκανε στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ.

— Ἐρχεται νὰ μᾶς κυβερνήσει αὐτός;

— Μακάρι νὰ μᾶς κυβερνήσει αὐτός!

Τὸ «ἔρχεται νὰ μᾶς κυβερνήσει» καὶ τὸ «μα-κάρι νὰ μᾶς κυβερνήσει», τὸ ρῶτημα δηλ. καὶ ἡ εὐκὴ, τὸ ξάφνισμα καὶ τὸ ξανθάσμα, φανερώνουν τὴ σημερινὴ ψυχικὴ μας κατάστασιν, τὴν ἀπογοη-τεμένη καὶ ἀκυβερνητὴν.

Γύρω μας κανένα φωτερὸ σημάδι δὲ βλέπουμε. Καὶ ρῆξαμε τὰ μάτια μας στὴν Κρήτη κ' ἐκεῖ σὰ νὰ ξεχωρίσαμε κάποιον ξεχωριστὸν πολιτικὸ ἄντρα καὶ τῆς τονὲ ζητᾶμε σήμερα γιὰ ὁδηγὸ καὶ σω-τήρα μας.

*

ΚΡΙΜΑ στὴν ἐπανάστασιν ποὺ δὲ στάθηκε ἰκανὴ νὰ ἀ-δειξοῦ ἓναν ἄντρα—ἓνα χέρι δηλ. κ' ἓνα μυαλὸ ποὺ μᾶς χρειάζονται σήμερα.

ἦθε στὸ γραφεῖο του νὰ μὴν ἀκούει, νὰ μὴ βλέ-πει— ἔ! νάξερε, ὁ πόνος μου εἶναι ἄλλος, ὁ πόνος μου εἶναι ἀγνώριστος ἐμένα!—κ' ἡ Χρυσούλα, χωρὶς κἀπέλο, τύλιξε τὸ κεφάλι τῆς μὲ μιὰ μπλάθη σκούρα μεταξωτὴ σάρπα (πὼς ἔμοιαζε μὲ κάποιες Παναγιὲς θλιμένες τοῦ Ντάλτσι, ποὺ ἔχουν σκυμίνκ τὰ μάτια λὲς καὶ κυτᾶζουε αἰώνια τὸν πεθαιμένο γυιό τους) καὶ μὲ τὶς μύτες τῶν ποδιῶν τῆς σύ-θηκε πρὸς τὴν πόρτα, τὴν ἀνοίξε καὶ κατέθηκε κάτω. Μῆτε δεξιά, μῆτε ζερβά στρεφότανε. Εἶταν ἡσυχὴ καὶ σοβρὴ καὶ ἀποφασισμένη. Ἦξερε καὶ ποῦ πήγαινε, ἤξερε καὶ τί θᾶλεγε. Θᾶλεγε: «Ἐ-λεος! Γιὰ τὴν ἀγάπη Σου ὁ Ἀγαπημένος μου πε-θαίνει... Ἐλα!»

Τᾶλεγε καὶ τὰ ξιχνελεγε μέσα στὸ νοῦ τῆς τὰ λόγια αὐτὰ ἡ Χρυσούλα καὶ πήγαινε βιστικὴ. Καὶ δὲν μποροῦσε ἄλλα λόγια μέσα στὸ νοῦ τῆς νὰ θυ-μηθεῖ. Κάποιος πυρετὸς ρύθμιζε καὶ ἀγγιεύε τῆς τὸ μυκλὸ, τὰ κουνήματα, τὴν περπατησιὰ. Βιαζότανε, λὲς καὶ ἀπὸ φόβο μὴν τῆς περάσει ὁ πυρετὸς ποὺ τὴν ἀντρεῖνε καὶ σωριαστὴ κάτω στὸ πεζοδρόμιον, πρὶν προφτάσει κ' ἔχτελεσει τὸ σκοπὸ τῆς. Ἐτρεχε. Πότε ἔφτασε στὸ μέγκρο τῆς Νόρας καὶ χτύπησε καὶ μπῆκε μέσα καὶ ἀνέθηκε τὶς σκάλες (πὼς πνι-

Οι επαναστάσεις, λένε, βγάζουν πάντα τον ΕΝΑ που χρειάζεται για τις δύσκολες περιπτώσεις. Μά οι σωστές επαναστάσεις. Η δική μας είναι μισή επανάσταση, και σ'α μισή, δέν μπορούσε πια κ' όλα της νά'χι μιτά. Και οι πράξεις της και οι άνθρωποι της.

Και με μισά πράματα και με μισούς ανθρώπους κανένα έθνος ίσαμε σήμερα δέν πρόκοψε.

*

ΩΣΤΟΣΟ ως έχουμε υπομονή, μάς λένε. "Αμα τελώσει ή Βουλή, όλα θα κανονιστούν. Γιατί, λένε, από τότε θάρχινίσει και το γενικό ξεκαθάρισμα.

"Ας τελώσει λοιπόν και ή Βουλή! Ο Θεός να δώσει μοναχά μήπως μάς πούν και τότε πώς πρέπει να κατερέψουμε νάρθει ή καινούρια πάλι Βουλή για να μπούν τα πράματα στη θέση τους.

Φοβούμαστε μήπως σαν τ'α μωρά τ'α παιδιά μάς τ'α πάνε κ' έμα; Όλο μ' ανβολές και ταξίματα.

*

ΣΤΗΝ α' Αρχαιολογική 'Εταιρία βγήκε ο Καβαδίας και μπήκε ο Μιστριώτης. Έργο του «Στ. Συνδέσμου» το πρώτο Έργο της καμαρωμένης 'Εταιρίας το δεύτερο 'Αφού υπήρχε α' Ανάγκη ειλικρινούς, ές το πούμα κ' έμεις, χωρίς να τ'α ξεροματσάμε, πώς προτιμώτερο είτανε να μείνουμε χίλιοι Καβαδίες μέσα στο Συμβούλιο της α' Αρχαιολογικής 'Εταιρίας παρά να μπει ένας Μιστριώτης.

Μά τ'α ξεχάσαμε. Μόλις θημποφάνηκε ή 'Επανάσταση, ο Μιστριώτης, σαν τετραπέρατος Ρωμιάς, φέρεσε τον κόκκινο σκούφο και πήγε πλάι της ζητώντας και λόγου του ανόρθωσι!

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (με εικόνες του κ. Ν. Λύτρα).

—Η ΚΑΡΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (με εικόνες της Κας Σοφίας Δασκαρίδη).

Τυπώθηκε στη Λόντρα, σε διαλεχτό χαρτί και είναι καλλιτεχνικά δεμένο.

Πουλιέται στο βιβλιοπωλείο της «Εστίας» δρ. 3.50.

γόντανε τ'α βήματα της μέσα στα παχιά χαλιά, άθροβα, σε μέσα σε όνειρο!) και πώς μπόρεσε και κρατήθηκε όρθή, όταν σε λίγη ώρα παραμέρισε τή βριαρά βελουδένια κουρτίνα της πόρτας και μπήκε μέσα χλωμή κι άγέλαστη ή Νόρα και της είπε με τήν άκρη τών χειλιών της:

— Τί θέλετε;

Τί θέλει; Τί θέλει; "Όλα τ'α λόγια που είχε στο νου της να πεί, χαθήκανε. Τ'α μηλίγγια της χτυπούσανε δυνατά κι άκουε τις φλέβες της άπάνω της να φουσκώνουν και να βριγγούνε και τ'α θένε να σπάσουν. Τί θέλει; Τί θέλει; Θε μου, πρέπει ν' απαντήσει, τ'α δευτερόλεπτα πενούσανε άργά σαν ώρες άποπάνω της κ' ένοιωθε πώς πρέπει να βιαστεί, να μαζέψει τ'ο νου της και ν' άνοιξει τ'ο στόμα.

— Τί θέλετε;

Ξανάπε ή Νόρα, πιό δυνατά τώρα.

Η Χρυσούλα άνατινάχτηκε τρομαγμένη. Ποιός μίλησε; Πού βρισκότανε; Τή ρωτούσανε τί θέλει! Τί να πεί; Μάζεψε όλη τή δύναμή της, τ'ο μνημονικό της τεντώθηκε μέχρι πόνου, όλη τή ζωινή της άντοχη που της άπόμεινε ακόμα, τήνε συναξε άπάνω στα χείλια της; και κουνηθήκανε κ' είπαν

ΣΠΗΛΙΟΤΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

[Στή Ζάκυθο πέθανε τήν προπερασμένη βδομάδα ο ποιητής κι άγαπημένος φίλος και συνεργάτης μας Σπήλιος Πασαγιάννης. Για τόν ποιητή πούγραψε τούς «Αντίλαλους» — τ'α γιομάτα ποίηση κι όμορφιά τραγούδια — και τις Μανιάτικες «Κουβέντες» στο Νουμά — που ή καθεμιά τους είναι και μι'α ολοζώντανη τραγωδία — θ'α γράφει σε κατοπινά του φύλλα ο «Νουμάς», δίνοντας τ'ο χαρακτηρισμό του κι αναλύοντας τ'ο έργο του. Σήμερα δημοσιεύουμε μοναχά τήν εικόνα του και τ'ο μορφοόμορφο πούγραψε για τ'ο θάνατό του στήν «Ακρόπολη» της Κεραιάς ή κ. Σταμ. Σταματίου.]

Άπό τή Ζάκυθο μάς άνηγγέλη ένός ποιητή ο θάνατος. Του Σπήλιου Πασαγιάννη. Οι λίγοι έκλεκτοι που παρακολουθούν τή Νεοελληνική φιλολογία, θ'α τόν ένθυμούντα; άλησιμέντα βεβαίως. Είταν έννας ποιητής που σκόρπισε τ'α διαμάντια της ψυχής του, τ'α άτίμητα, έδω κ' έκει, σε περιδικά και σε έφημερίδες. Ο «Νουμάς» προ πάντων, τ'ο μόνο φιλολογικό περιοδικό που έχει ή Ελλάδα, είναι καταστόλιστος άπό τ'ο μακαρίτη ποιητή τ'α έργα τ'α αίματοστάλαχτα. Τ'α λέω χίματοστάλαχτα γιατί

Ο Όρέστης... ο Όρέστης πεθαίνει... Και μ' έστειλε να σε; παρακλέσω νάρθειτε... μι'α στιγμή μόνο... Και φεύγετε πάλι... Έλατε...

Κρατήθηκε άπό τή ράχη μι'ας πολυθρόνας κ' έλεγε: «Θέ μου! να μην πεσω! να μην πεσω! Ζαλιζομαι!»

— Σας έστειλε ο Όρέστης;

Τ'α μάτια της μεσοκλειστήκανε και κυτάζαν τή Χρυσούλα.

Κι αυτή έσκυψε τυλιγμένη σφιχτά ως είτανε μέσα στη μπλάθη σάρκα κ' είπε:

— Ναι, ναι... Είμαι ή ύπερέτριξ του...

Τίποτ' άλλο δέν είπανε. Κατέβηκαν μαζί κ' οι δυο τις σκάλες — πώς τής φάνηκε πάλι τώρα που περπατούσε άπάνω στα χαιλιά και δέν άκουγότανε θόρυβος, πώς τής φάνηκε πώς έβλεπε όνειρα και παρηγοριόταν κ' έλεγε: Θ'α ξυπνήσω. θ'α ξυπνήσω... και κατέβηκε ήτυχ' έτσι και παρηγορημένη. Τ'α αυτοκίνητο τις περίμενε στήν οζώπορτα κ' ή Χρυσούλα βοήθησε τή Νόρα ν' άνεβεί και κάθισε άπέναντί της. Και τήν κυτάζε. Πόσο είτανε όλορη! Είχε τήν έκφυλη χάρη που έχουν στί; κουρασμένες ψυχές τ'α χείλια τ'α πολυριλημένα και τ'α ματιά τ'α πολύξερα και τ'α χυνοπωρισμένα, ώριμα κορμιά.

ήσαν ένα κομμάτι ζωής, που τήν άφαιρούσε ο δύστυχος νέος, άπό τόν έαυτό του, για να τήν προσφέρη στο κοινό και τήν ιδέα. Έτσι είναι οι ποιητές οι ευσυνείδητοι.

Η βραχεία έπιστολή, που τ'ο θάνατό του μάς άνάγγειλε σε γαλαζοφορεμένους άγγελους λυπηρού άγγέλματος, μάς λέει, ότι ο ποιητής άπέθανε σαν ποιητής που είτανε και σαν ποιητής ένταφιάσθη.

Έπέθανε, μάς λέει ή έπιστολή, άπάνω σ' ένα δλοφώτεινο Άκρωτήρι, άγναντεύοντας τ'ο λόφο του Στράνη, άπό όπου ο Σολωμός μάς έτραγούδησε τήν όμορφιά και τήν έλευθερία. Νικημένος, έξακολουθεί ή έπιστολή, σ' έναν άγώνα μαρτυρικό με τή Μοίρα του, γλυκός και μεγαλόψυχος έως τήν τελευταία του στιγμή.

Λίγοι βροκοί συνέδραλαν στο άπέμερο ξέδι του, τόν ώραίο τραγουδιστή...

Αυτός είναι ο θάνατος και τέτοια είταν ή ζωή ένός τραγουδιστή. Η ποίηση που δίπλα του παρ'αστεκε τ'ο έγλύκανε τις τελευταίες του στιγμές και τότε συνώδευσε έως τόν τάφο τόν άχόρταστο!..

Αυτό είναι τ'ο π'αν για έναν ποιητή, ίσως όμως και ή άπόλυτη ευδαιμονία για έναν άληθινό τοιστόν

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ

ΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ

Ο Μήτσος Χατζόπουλος άπό τ'ο Βερολίνο τηλεγράφησε πριν λίγες μέρες, πώς στο Βελιγράδι θ'α γίνη τ'α Χριστούγεννα Συνέδριο σοσιαλιστικό άπό Βουλγάρους, Σέρβους κι άποδελαιπούς Νοτιοσλαβούς κι άπό Τούρκους και πώς θ'α συζητηθή σ' αυτό τ'ο πώς μπορεί για να λυθή τ'ο Βαλκανικό ζήτημα σύμφωνα με τις άρχές τ'ο Σοσιαλισμού.

Δέν ξέρω αν ή είδηση είναι ή όχι βάσιμη. Αν είναι, κι θ'α δέν πρόκειται για ζήτημα οίκογενειακό τών Σλαβών — και δέ θ'α πρόκειται για τέτοιο, άφου παρουσιάζονται άνάμεσα κι Τούρκοι —, έπορω πολύ μη βλέποντας ότι θ'α λάβουν μέρος στο συνέδριο κ' Έλληνες άντιπρόσωποι. Είναι κ' ο Έλληνας Βαλκανικός λαός κ' ένδιαφέρουνται για τή συζήτηση που είναι για να γίνη ή όχι; Δέν τ'ο πιστεύω οι όργανωτές τ'ο Συνέδριου νάχουνε τ'οση άδιαντροπι, που να μάς σβίσανε άπό τ'ο χάρτη

Θέ μου! πόσες φορές θ'α φίλησε τ'α χείλια της ο Όρέστης και τ'α χέρια και τ'ο λαϊμό. Δέν έβλεπε πια. Μι'α θολή σκεπη άπό δάκρια της σκέπασε τ'α μάτια. Άποσύρθηκε στή γωνιά και κρατούσε τ'α γόνατά της — πόσο τ'ο είχε συνηθίσει αυτό τ'ο κίνημα ή δύστυχη Χρυσούλα! κρατούσε τ'α γόνατα της για να μην τρέμουν.

Και προσπαθούσε να συνέλθει. Πώς θ'α τ'ο φαινότανε ή έκπληξη αυτή τ'ο Όρέστη! Πώς θ'α μπει μέσα στο γραφείο του και θ'α τ'ο πεί: «Η Άλλη είναι άπόξω άπ' τήν πόρτα και σε περιμένει». Κι αυτή δέ θ'α σταθεί να της δώσει άπάντηση, μά θ'α φύγει γρήγορα γρήγορα, θ'α κατεβεί στο δρόμο, θ'α τρέξει σε κανένα κήπο, σε κανένα μπαγκακι και ν' άποξημερωθεί. Και τ'ο πρωτ'ο σα γυρίσει — Ω! πώς θ'α σηκώσει τ'α μάτια της να δει τ'ο Όρέστη! "Αν είναι χλωμός και λυπημένος, μπορεί να μην πεθάνει, βλέποντάς τον. Μ' αν είναι χαρούμενος; Ω Θάνατε! Θάνατε! Και θ'α μπει αυτή μέσα και θ'α διορθώσει τ'ο κρεβάτι που θάνακ' άνω κάτω, θ'α πλύνει τ'ο λαθομάνο, θ'α διορθώσει τις πολυθρόνες, τ'ο χαλί, τις κουρτίνες. Και θ'α άνοιξει τ'ο παραθυρο γιατί θ'α τήν πνίγει ή μυρωδιά τής βιολίας.

τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Ὑποθέτω πὺς θά-
ναι ὅπως τὸ κηρύχουν τὸ Συνέδριον σοσιαλι-
στικό, καὶ συνκλόουθ ἀπὸ εἰλικρινούς καὶ φι-
λελεύτερος ἀνθρώπους, καὶ ὄχι πανσλαβιστικό.
Κι ἂν εἶναι ἔτσι, πὺς μπόρεσαν καὶ δὲ λογάρισαν
τοὺς Ἕλληνας; Νὰ πὺς πὺς κάλεσαν καὶ Ἕλλη-
νες, μὰ δὲ θελήσανε ἢ δὲ βρεθήκανε νὰ πᾶνε ἀντι-
πρόσωποι τους, σὺν ἀπίθανο μὺ φίνεται. Γι' αὐτὸ
μονάχα μιὰ ἐξήγηση βρισκω γιὰ τὴν παράλειψη.
Θὰ σκέφτηκαν, ἴσως ὄχι ὅπως διόλου ἄδικα, πὺς
τόσο κυριαρχημένοι εἴμαστε ἀπ' τὸν παπαδισμό,
τὸν κοτζαμπασισμό καὶ τὴν πλουτοκρατία, πὺς ἄ-
δικα θὰ χάνανε τὰ λόγια τους καὶ τὴν προσπάθειά
τους, γιὰ νὰ μᾶς σπρώξουν σὲ σοσιαλιστικούς δρι-
ζόντες. Κ' ἔτσι μᾶς παρατήσανε. Δὲν ξέρω ἂν μᾶς
καταδίκασαν κιόλας σὲ θάνατο. Ἐμεῖς πρέπει νὰ
δείξουμε πὺς ζοῦμε. Καὶ πρέπει νὰ τὸ νοιώσουμε
πὺς; δὲ θὰ περιμένουν καὶ πολὺ οἱ κελὶ μας γει-
τονες γιὰ νὰ τὸ δείξουμε, ἀπὺ μᾶς παραγράφουν
τόσο πρόθυμα.

*

Τὸ πὺς θὰ δείξουμε πὺς ζοῦμε ἢ κάλλιο πὺς
θὰ ζήσουμε, τὸ κοπανίσαμε πολλές φορές. Πρέπει
νὰ ξυπνήσουμε ἀπὸ τὸ λήθαργο καὶ νὰ νοιώσουμε
τὸν ἑαυτὸ μᾶς. Πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅτι δὲ
ζοῦμε πιά στοῦ Ὀμήρου τὰ χρόνια ἢ στοῦ Περικ-
κλή, παρὰ στὸν εἰκοστὸ ἀπ' τὸ Χριστὸ αἰῶνα.
Πρέπει νὰ λευτερωθῶμε ἀπὸ τοὺς προγόνους, ἀπὸ
τοὺς προστάτες μᾶς, ἀπ' τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς
δασκάλους μᾶς καὶ τοὺς παπαδες. Πρέπει νὰ στη-
ριχτοῦμε στὸν ἑαυτὸ μᾶς, νὰ περιμαζέψουμε τὴ
σκορπισμένη καὶ παραλυμένη δύναμή μᾶς καὶ νὰ

— Θέ μου!

Πετὰχτης ἀπάνω ὄρθια, ξέχασε πὺς βρισκό-
τανε καὶ τὸ κεφάλι τῆς χτύπησε σὲ σκεπασμένο
αὐτοκίνητο, μὰ δὲν πόνεσε καθόλου, κάθισε πάλι
ἡσυχῇ, σὺν παιδάκι πὺς ἀτάχτησε καὶ στριγμώνε-
ται νὰ μὴν τὸ μαλώσουν.

— Τί ἔχετε; τί τρέχει;

— Τίποτα, τίποτα...

— Μὴν εἴστε ἢ Χρυσούλα;

— Ναι... ναι... Εἶμαι ἢ Χρυσούλα. Ἡ ἐρωμένη

τοῦ Ὀρέστη.

Μιλοῦσε ἡσυχῇ, ἀπαλά, σὰ νὰ δὲλεπε ὄνειρο.
Χωρὶς θυμὸς, χωρὶς ἐξέγερτες.

Τὴν κτύπησε ἢ Νόρα καὶ μὲ τὸ χαμόγελό τῆς
τὸ εἰρωνικό κ' εὐγενικότατο ἔκοψε σὰ μ' ἕνα λε-
πτότατο χρυσὸ μαχαίρι τὴν καρδιὰ τῆς Χρυσούλας.
Τίποτ' ἄλλο δὲν εἶπαν. Οὔτε κυταχτήκανε πιά.

Φτάσανε. Κατέθηκε ἢ Χρυσούλα καὶ βοήθησε
τὴν Ἄλλη νὰ κατεβεῖ.

— Σὲ ποῖο πατωμα;

— Στὸ δεύτερο.

Ἀνεδήκανε. Ἡ Νόρα στάθηκε λίγο πίσω κ' ἢ
Χρυσούλα ἔτρεξε καὶ ἀνοῖξε τὴν πόρτα. Ὁ Ὀρέστης
πήγαινε κ' ἔρχετο σὲ τὴν κάμερα. Οὔτε στραφίκε
νὰ δεῖ ποῖος στεκότανε σὲ τὸ κτώφλι. Τῷ ξέρε. Θᾶ-
τανε ἢ Χρυσούλα. Τί νὰ τὴν κυτᾶζει;

— Ὀρέστη!

Ἡ φωνὴ τῆς Χρυσούλας ἔκλαιε. Εἶχε ρῆξει
κάτω τὴ σάρκα τῆς κ' εἶχε ἀκκουμπήσει στὸν πα-
ραστάτη τῆς πόρτας νὰ μὴν πέσει. Ἐνας ἴδρος ἔ-
καιε τὸ μέτωπό τῆς, ὅπου κολλημένα τεντωνόντανε
τὰ μαλλιά τῆς. Τὰ χέρια τῆς καρφωθήκαν ἀπάνω
σὲ ξύλινο περβάζι τῆς πόρτας καὶ τὸ χαράξανε.

— Ὀρέστη! Ἦρθε... Εἶν' ἐδῶ...

— Ποῖος; Ποῖος ἦρθε;

— Ἐκαμε ἕνα βῆμα πρὸς τὴν πόρτα καὶ στάθηκε.

— Ποῖος εἶναι;

('Ἀκολουθεῖ)

δουλέψουμε σύντομα καὶ μὲ φωτισμένο νοῦ. Κ' ἔθνος
νὰ λογαριάσουμε τοὺς γεωργούς καὶ τοὺς ἐργάτες.
Τὴ νοιώθουμε τῶν γεωργῶν τὴ σημασία ἢ δὲν τὴν
νοιώθουμε; Οἱ Βούργαροι ὅμως τὴν νοιώθουν καὶ ἢ
Ἐξαρχία τους, ὅπως τηλεγραφήθηκε πρὶν δυὸ βδο-
μάδες, ἀγοράζει τόπους μεγάλους στὴ Θράκη, γιὰ
νὰ ἐγκαταστήσει γεωργούς Βουργάρους. Κ' ἐμεῖς;
Ἐμεῖς γιὰ τὴν ὥρα ἀκοῦμε σὺν ὑπομονητικοὶ γχι-
δάροι τις συνταγματικές κλάψες τοῦ Βασιλιά μᾶς,
εἰὼ ἢ Ἑλλάδα σθῆνει, καὶ περιμένουμε νὰ εὐδοκή-
σουνε νὰ μᾶς ξεφορτωθοῦνε οἱ κακιομένοι Θεοτόκη-
δες κ' οἱ φρενιασμένοι Ράλληδες. Ὡς; τότε ἀρχες;

*

Λοιπὸν τοὺς δικαιοῦ τοὺς κυρίους τοῦ Συνέ-
δριου, πὺς μᾶς ξεχάσανε. Ὡς τόσο καὶ στὰ χάλια
πὺς βρισκόμαστε ἀκόμη δὲν μπορεῖ νὰ μὴ μᾶς λο-
γαριάσουνε, ἐξὸν ἂν εἶναι, ὅπως εἶπα, τὸ συνέδριό
τους πανσλαβιστικό ἢ θὰ τὸ κάνουν σοσιαλιστάδες
ἀπ' τὴν πάστα τοῦ Δραγοῦλεφ. Καὶ τότε βάλ' του
ρίγανη.

Ἐγὼ τὸ ὑποθέτω γιὰ σωστὸ σοσιαλιστικό συνέ-
δριον καὶ σημειῶνω δῶ τὸ τί θὰ ἔλεγα, ἂν εἴμουν
σ' αὐτό.

— Ἀδέρφια συντοπίτες (θὰ τοὺς ἔλεγα). Ἄγιο
σκοπὸ ἔχει ἢ σύνδεξή μᾶς ἐδώπερ. Νὰ ἐργαστοῦμε
θέλουμε γιὰ τὴν εἰρήνη στους τόπους ὅπου γεννη-
θήκαμε. Κ' ἤρθαμε ἐδῶ νὰ εὐρουμε τὸν τρόπο.
Θέμε νὰ σπεύρουμε τὴν Ἀγάπη ἐκεῖ πὺς βασιλεύει
τὸ μῖσος καὶ ἢ ὄχρητα; νὰ ἡμερέψουμε τις καρ-
διές, νὰ σταματήσουμε τὰ αἵματα πὺς χύνονται,
νὰ κρατήσουμε τὰ δολοφονικά τὰ χέρια πὺς βᾶφουν
τὸ μαχαίρι τους σ' αἵμα ἀδερφικό τους; νὰ γιαιτρέ-
ψουμε τις πληγές τοῦ τόπου μᾶς.

Εἴμαστε ὅλοι ἀνθρώποι, καὶ σὺν ἀνθρώποι, ἀδερ-
φοί. Μὰ καὶ παρὰ πᾶν ἀκόμη μᾶς συνδέει ἐμᾶς
ὅλους μεταξύ μᾶς παρὰ τὸν ἀνθρωπισμό. Ἐχουμε
τις ἴδιες συνήθειες ἀπ' αὐτὸ κατὸ καὶ τοὺς ἴδιους
τρόπους καὶ τις ἴδιες παράδοσεις, τις ἴδιες προ-
μιές, ὅμοιες μελωδίες, ὅμοια τραγούδια, ὅμοια πα-
ραμύθια. Λοιπὸν καὶ σὺν ὁμόφυλοι νὰ ζοῦμε ἔπρεπε.

Καὶ ὅμως τραγοῦμαστε κ' ἐξολοθρευοῦμαστε
καὶ σφαζοῦμαστε μεταξύ μᾶς, γιὰ τὸ θένε
οἱ ἀφεντάδες μᾶς, οἱ κερωνάτοι καὶ οἱ ταλλαράδες,
οἱ ροσφόροι κ' οἱ σαρικοφόροι μ' ὅλα τους τὰ κο-
πέλλια, τοὺς μεγαλοδασκάλους Μιστριώτηδες καὶ
μεγαλοδικαστάδες καὶ σπαθάτους. Ἐτσι θένε καὶ
τὸ ζήτηνε οἱ ἀθεόφοβοι στόνομα τοῦ Χριστοῦ τοῦ
ἄκακου, τοῦ σοσιαλιστῆ, τοῦ ὄχτροῦ τῶν παπαδῶν,
ἢ στόνομα τοῦ Μουχαμέτη ἢ γιὰ τὴ δόξα τοῦ Ἑλ-
ληνισμοῦ ἢ τοῦ Βουργαρισμοῦ ἢ τοῦ Σερβισμοῦ ἢ
τῆς κινουριοχόμενης δὲν ξέρω ἀπὸ τί μέταλλο Ὁ-
θωμανικῆς πατρίδας!

Ἀπ' ὅλες αὐτὲς τις ἀδελφές ἔχουμε νὰ λευ-
τερώσουμε τοὺς τόπους μᾶς. Καὶ ὑποθέτω πὺς
πρῶτα πρῶτα ἐμεῖς ἐδῶ εἰ συναγμένοι εἴμαστε λευ-
τερωμένοι ἀπὸ τὴν ψώρα πὺς μᾶς κόλλησαν οἱ ἀ-
δελφές τοῦτες κ' ἀπ' τὰ πάθη μᾶς πὺς κανεὶς δὲ
βρίσκεται στὴν ἰσρὴ τὴ σύνδεξή μᾶς, πὺς νᾶχη ἐπι-
μιά του κρυφῇ καὶ ὑπεροβουλία νὰ βοηθήσει τοὺς
τυράννους τοῦ ἔθνους του νὰ πλώσουνε τὰ νύχια τους
στὶς σάρκες κ' ἄλλων γύρω τους ἔθνῶν μὲ πρόφκη
τὸ μεγαλεῖο τῆς φυλῆς τους!

Πὺς θὰ τοὺς πολεμήσουμε ὅλους αὐτούς; Δὲν
εἶναι ἄλλο μέσο παρὰ ὁ φωτισμός τοῦ λαοῦ. Κή-
ρυγμα τῆς ἀλήθειας, δημοσιογραφικὴς ἀγῶνας, διά-
λεξες, σκύρπιμα φυλλαδίων καὶ βιβλίων. Ὁργά-
νωση τοῦ λαοῦ σὲ σωματεία σοβαρὰ μὲ ὠρισμένο

πρόγραμμα. Νὰ, τὰ ὄπλα μᾶς.

Μὰ δὲν μποροῦμε, δυστυχῶς, ἀμέσως τώρα νὰ
τις πνίζουμε ἕλες τις ἀδελφές πὺς εἶπαμε. Μόνον
νὰ τις περιορίσουμε ἄς κοιτάξουμε καὶ νὰ τις κο-
λοβώσουμε. Τὸ σοσιαλιστικό ἰδανικό, θὰ μὺ ὁμο-
λογήσετε πιστεύω, πὺς δὲν μποροῦμε σύντομα τώρα
νὰ τὸ ἐπιδιώξουμε στὴν ἐντέλειά του. Κάμποσα
χρόνια θὰ περάσουνε ἀκόμη.

Καὶ οὔτε σὲν κοσμοπολιτισμὸ μποροῦμε ἀμέσως
νὰ πᾶμε, προτοῦ οἱ λαοὶ μᾶς φωτισθοῦνε καὶ λευ-
τερωθοῦνε ἀπὸ δεσπὰ πολὺ πὺς σκορικισμένα παρὰ
τὰ δεσπὰ τοῦ Κεφάλαιου καὶ τοῦ ἐθνικισμοῦ. Τὸ
πρῶτο βῆμα πὺς ἔχουμε νὰ κάνουν οἱ λαοὶ μᾶς εἶναι
νὰ μὴν εἶναι ὁ ἕνας κατακτητῆς κ' ὁ ἄλλος κατα-
κτημένος, ὁ ἕνας καταπιεττῆς κ' ὁ ἄλλος κατα-
πιεσμένος, σκλάβοι ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου. Γι' αὐτὸ
ἐκεῖνο πὺς μποροῦσε σὲ τοῦτο τὸ Συνέδριον νὰ συμ-
φωνήσουμε γιὰ νὰ ἐπιδιώξουμε εἶναι, μὺ φίνεται,
τὸ νὰ γίνῃ σεβαστὴ ἢ ἀρχὴ τῶν ἐθνικότητων. Νὰ
μὴ ζητᾶνε νὰ κυριερχοῦνε ἕνας λαὸς τὸν ἄλλον,
οὔτε καὶ νὰ ζητᾶνε οἱ Τούρκοι νὰ τουρκέψουνε κ' οἱ
Ἕλληνας νὰ ἑλληνέψουνε κ' οἱ Βούργαροι νὰ βουρ-
γαρέψουνε τοὺς ἄλλου. Νὰ τὸ παραδεχτοῦμε
ὅλοι μᾶς πὺς οἱ Τούρκικοι τόποι (ὄχι οἱ χώρες τοῦ
κράτους, παρὰ τὰ μέρη πὺς κατοικιοῦνται ἀπὸ
Τούρκους) εἶναι γιὰ τοὺς Τούρκους, οἱ Ἑλληνικοὶ
γιὰ τοὺς Ἕλληνας, οἱ Βουργάρικοι γιὰ τοὺς Βουρ-
γάρους, οἱ Ἀρβανίτικοι γιὰ τοὺς Ἀρβανίτες κ.τ.λ.

Ὁ κυγᾶς μᾶς καθυτὸ εἶναι, μὺ φίνεται,
γιὰ τις χώρες τοῦ Τούρκικοῦ κράτους, πὺς προσπα-
θοῦν νὰ τις κρατήσουν στὴν ὑποταγή τους 5—6
μυλλιοῦνα Τούρκοι μὲ τὸ νεοκκομισμένο τους τὴν
σπαθί. Ἀρχες δὲν εἶναι δυνατό νὰ συμφωνήσουμε
ἀδερφικά γι' αὐτῶν τῶν χωρῶν τὴν τύχη;

Ὅλοι, θερῶ, ἀναγνωρίζουμε, μὺ κ' οἱ ἀδερ-
φοὶ μᾶς Τούρκοι, πὺς ἀπ' αὐτὲς τις χώρες ἄλλες
εἶναι καθαρὰ Ἑλληνικές (τὰ νησιά π. χ., ἢ Ἡ-
πειρο, ἢ νότια Μακεδονία καὶ Θράκη), ἄλλες κα-
θαρὰ Βουργάρικες ἢ Σερβικές (στὰ Β καὶ ΒΑ τῆς
Μακεδονίας) καὶ ἄλλες Ἀρβανίτικες, Ἀρμένικες
κ.τ.λ. Λοιπὸν νὰ λείψῃ πρῶτα πρῶτα ὁ κυγᾶς
γιὰ χώρες πὺς ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους ὁ ἐθνι-
κὸς χρωματισμός τους γιὰ τέτοιος ἢ τέτοιος. Οἱ
Ἕλληνας αὐτοὶ κ' οἱ Βούργαροι κ' οἱ Σέρβοι δικιο
νὰ ἐνωθοῦνε μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας καὶ Βούργα-
ρους καὶ Σέρβους. Κ' οἱ Ἀρβανίτες κ' οἱ Ἀρμένικες
κ.τ.λ. νὰ γίνουν ἀνεξάρτητοι.

Ἐκεῖ πάλι πὺς εἶναι ἀνκατεμένος πληθυσμός
καὶ δύσκολο τὸ διχλεγμα, στὴν κεντρικὴ Μακε-
δονία κ' ὅπου ἄλλοῦ, ἄς μείνουν χωριστὰ αὐτὲς οἱ
χώρες. Ἄν οἱ κάτοικοι εἶν' ἀνακατωμένοι, ἀλλὰ μὲ
πηγμένο καὶ σταθερὸ ἐθνικὸ φρόνημα, ἄς ξεχωρι-
στοῦν σὲ ἀνεξάρτητες κοινότητες. Ἄν δὲν ἔχουν ὠ-
ρισμένο φρόνημα, ἄς τοὺς ἀφήσουμε νὰ ποφασίσουν
μοναχοὶ τους. Κι ἄς τραβηχτοῦμε οἱ γειτόνοι ἀπ'
αὐτούς. Ἄς κλέσουμε τίποτε Ἀμερικνοῦς ἢ
Σουηδοῦς ἢ Νορβηγούς σοσιαλιστάδες νὰ τοὺς διοι-
κήσουν.

Μὰ ἴσως δὲ θάρση καὶ πολὺ τὸ σιέδιο αὐτὸ
στοὺς φίλους μᾶς τοὺς Τούρκους. Τότες ἄς ἐπιζη-
τήσουμε ἕν' ἄλλο. Τὰ μέρη τῆς Τουρκίας πὺς εἶ-
παμε, τὰ καθαρὰ Ἑλληνικά ἢ Ἀρβανίτικα κ.τ.λ. νὰ
γίνουνε αὐτόνομα, δηλ. νὰ γίνῃ Ἑλληνικὴ Μακε-
δονία, Βουργάρικη Μακεδονία, Ἀλβανία κ.τ.λ. καὶ
ἄλ' αὐτὰ πάλι μὲ τὴν Ἑλλάδα, Βουργαρία, Τούρ-
κικη Μικρὴ Ἀσία, Ἀρμενία κ.τ.λ., δηλ. ὅλη ἢ

Χερσόνησο κ' ή 'Ασιατ. Τουρκία νά κάνουν μιὰ δημοσπονδία.

Τò πρώτο όμως είναι φυσικώτερο. Κι αν είν' οί σύνεδροι μας Τούρκοι τόντις σοσιαλιστάδες θάναγνωρίσουν πώς καλύτερα κεί δικιότερα είναι νά γίνη έτσι. Γιατί, ως πού νά μείνουμε μονάχα άνθρωποι δίχως κανένα άλλο παρκανόμι και διαίρεση, είναι δικιο και φυσικό οί 'Ελληνες νά πίνε με τούς 'Ελληνες, οί Βούργγροι με τούς Βουργγρους. 'Απ' αυτό τò σταθμό πρέπει νά περάσουμε πρώτα για νά πάμε στόν άνθρωπισμό. 'Ας τò εύχηθούμε νά πάμε όσο γίνεται γληγορώτερα, άς επιδιώξουμε αυτό τò πρώτο βήμα χωρίς νά πάψουμε νά δουλεύουμε και για τò τελικό.

*

Αυτά και άλλα τέτοια θάλεγα, αν εΐλλον στό συνέδριο αυτό στό Βελιγράδι. Μά όταν συλλογιέμαι τών Νεότουρκων τά σκέδια, τίς σφαγές τών 'Αρμένιδων στά 'Αδανκ, όταν τή χιλιοσπαραγμένη Κρήτη βλέπω νά ετοιμάζεται για νέους σπαραγμούς, όταν οί Τούρκοι όνειρεύονται νά διώξουν 'Ελληνες και Βουργγρους από τή Μακεδονία και νά έγκαταστήσουν Τούρκους, όταν ό μυταράς ό Φερδινάνδος, ό μικρός Τσάρος ζητάει νά τή φυσική ακόμη τήν κοιλιά και τήν κορώνκ του και όνειρεύεται ίσως τή Θεσσαλονίκη για πρωτεύουσα, ποιός ξέρει αν ίσως όχι και τήν Πόλη, όταν ό νέος Βεζύρης Χακί ζητάει (αν είν' αλήθεια) νά περιορίση τίς έλευθερίες (;) τού λαού, όλα αυτά τά σκέδιά μας μου φκίνουνται σαν όνειρα νόχτας κλοκαιριάτικης, άκόμη κ' ή πραγματοποίηση συνέδριου σοσιαλιστικού. Γι' αυτό κι άφίνοντας τούς λόγους στό συνέδριο, λέω στούς όμοφύλους μου πού ζύπνησαν—αν ζύπνησαν—τήν ώρα τή δωδέκατη κείνο πού λέμε οί Ρωμιοί από δυό γενεές κεί πριν άκόμα: Νά βάλουμε μυαλό και νά ετοιμαστούμε επιτέλους. Νά γίνουμ' όλοι πέρα πέρα στρατιώτες. Και ίσως ή ετοιμασία μας νά συντελέση καλύτερ' από κάθε άλλο για τή σοσιαλιστική λύση τού άνατολικού κόμπου.

Και τò νά γίνουμε στρατιώτες για νά περκαπιστούμε τήν ύπόστασή μας, για νά μη μας διώχουν από τούς τόπους μας, δέν είν' ένάντιο στό σοσιαλισμό. Νά πού κι ό Blatchford, ό 'Εγγλέζος σοσιαλιστής, βλέποντας τόν κίντυνο τού Παγγερμανισμού συμβουλεύει προσοχή κ' έτοιμασία στούς 'Εγγλέζους. «Τò ζήτημα τής έθνικής ζυυνας, γράφει, πρέπει νά μη προστά από κάθε άλλο ζήτημα στή χώρα σήμερα.» Τò ίδιο λέμε κ' έμεις. 'Ετοιμασία σοβαρή στρατού μαζί μ' άγροτική κ' έργατική πολιτική και με τò άπαρκαίτητο βάσιμα τής παιδείας στό θεμέλιο τής έθνικής μας γλώσσας είναι έλπίδα νά μας βάλουν στή σειρά πού πρέπει νά στεκούμαστε. Δουλειά λοιπόν.

19.12.909.

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΙΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΚΗΝΗ

Καλλιτεχνική έκδοση τού «Σεράπιου» τής 'Αλεξάνδρειας, με τήν εικόνα τού συγγραφέα. Πουλιέται στά γραφεία τού «Σεράπιου» (Revue «Serapion». Alexandrie — Egypte) φρ. 5. Για τούς συνδρομητάδες τού «Σεράπιου» και τού «Νουμά» φρ. 3.

ΤΑ ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ ΤΟΥ 'ΝΟΥΜΑ'

"Ενας από τούς παλιούς συνεργάτες τού «Νουμά» κ' εγώ, ξαναθυμήθηκα τò περασμένο Σάβατο τά περιήρημα και ιστορικά φιλικά Σαβατόβραδα τού «Νουμά», πού γινόντουσαν κεί πάνω τά πρώτα χρόνια τής έκδοσής του, στό γραφείακι τής οδού Οικονόμου, και πού φέτος θέλησε νάν τά ξαναζωντανέψει ό κ. Ταγκόπουλος.

Λίγοι φίλοι από τούς παλιούς, πού τούς έβριεπα κάθε Σαβατόβραδο ταχυικά στό γραφείο τής οδού Οικονόμου (οί κ. Παλαμάς, Ν. Ποριώτης, Παντελής Χόρν, Ρήγας Γκόλφης, Σπύρος 'Αναστασιάδης, Μοκρης κτλ.) μά πολλοί, παραπολλοί, καινούριοι φίλοι, και μάλιστα φοιτητές από τς έπαρχίες και τò έξωτερικό, παιδιά τής μελέτης και τής λύτερης ψυχής, μαζωχτήκαμε στό γραφείο τού «Νουμά» τò περασμένο Σάβατο στις 6 κι άκούσαμε τò καινούριο κοινωνικό δράμα τού Ταγκόπουλου, «Τò μαύρο χέρι», και συζητήσαμε και γελάσαμε και περάσαμε δυό ώρες άληγομόνητες.

Γινήκατε λοιπόν—ας τò πούμε κ' έτσι—τά έγκαίρια. Τώρα πιά ταχυικά, κάθε Σαβατόβραδο στις έξη, θά μας μαζώνει όλους μας ή άρχόντισσα ή 'Ιδέα στά γραφεία τής οδού Ζήνωνα, όπου θά περνάμε μιὰ δυό ώρες διαλεχτές και πάντα κάτι θάχουμε νάκούσουμε, όσοι δέ θάχουμε κάτι νά πούμε—γιατί κι ό τραός μας Παλαμάς θά μας άπαγγείλει κομμάτια από τή «Φλόγερ» τού Βασιλιάνου κι ό Ρήγας Γκόλφης καινούρια τραγούδια του και οί νέοι μας ό,τι έχουν έτοιμο ή ό,τι ετοιμάζουν. Με τόν καιρό έλπίζουμε κ' οί διαλεχτές συντροφιές τού άγώνα μας, ή Λιλίκα Μπέπικα, ή Κλεορέη Δίπλα και οί άλλες, νά θελήσουν νά μας άπαγγείλουν και δικά τους τραγούδια και νά δημοφώνουν έτσι περισσότερο τά φιλικά μας Σαβατόβραδα.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

5

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΧΟΥΣΕΙΝΗ

«Καλέ φυχές μου, τζάνουμου! "Ας τά πούμε τώρα πού κανένας δέν είναι κοντά μας νά μας άκούση. Τί τονε θέλουμε μεϊς τόν Παράδεισο, μ' όλα του τά πιάφια, μ' έλο τò μέλι, μ' έλους τούς θησαυρούς του; Τί θά βρούμε κεί πού δέν τάπολαβαίνουμε και στή γή; Και νά τας πώ, παιδιά μου, έχουμε κάτι πιο άκριβώτερο έδω κάτω. Στόν Παράδεισο δέ θά βρούμε Γκιουόριδες νά δουλεύουνε για τά μας. 'Ας λέγω πώς τέτοια τύχη χρυσή έθνος άλλο στόν κόσμο δέν τήν αξιώθηκε. Διάβασα τά κιστάπια και τò είδα κεί μέσα. "Όπου ήρθε ξένη φυλή κ' έβαλε από κάτω τής άλλη φυλή, θά πη πώς ή φυλή πού ήρθε εϊταν άξιώτερη, ξυπνότερη, δυνατώτερη. Εϊσεμή, πού νά βσταχτή, νά ριζώση, νά πνίξη τήν ντόπια φυλή! άργά γλήγορα ή καταπονιέται και χωνεύεται μαζί με τούς ντόπιους, ή μαζεύει τά καλαμπάκια τής και φεύγει. 'Εμεις όταν ήρθαμε στό Βασίλειο τής Ρωμοσύνης, τί αξιότιχα εϊχαμε! Μά και μοναχή, πού βάλουμε τò αίμα τούς μέσα στίς φλέβες μας και μας έβωσε δυνάμη και ζωή έφτάψυχους μά τόν προφήτη μας έκαμε. Κ' έτσι ριζώσαμε και με τò αίμα τούς τούς

* Η άρχή στόν άρ. 353.

κρατούμε. Θά μου πητε, ξεθύμανε πιά κι αυτό. 'Αν όμως ξεθύμανε μέσα μας, μέσα τούς ξεθύμανε άλλο τόσο.

Αυτοί καταντήσανε, μάτια μου, νά θαρρούν πώς δέν μπορούν πιά νά ζήσουνε δίχως έμάς, τέλειωσε! "Εγινε φυσικό τούς νά σκύδουν. "Όσοι πρόφταξαν και σήκωσαν κεφάλι πρι νά τούς σακατέψη ελότελα ή σκλαβιά, αυτοί καψογλύτωσαν. Καλό και γι' αυτούς, μά για μας άκόμα καλλίτερο πού στήσανε κατά τά Κάτω τά Μέρη τò καινούριο Βασίλειό τούς. Γιατί τώρα όποιος Γκιουόρις βαρεθή τή σκλαβιά, άντίς νά κάθεται και νά μας κρυφαγκυλιώνη, παίρνει τή γαμελιά του και τραβάει στήν κκαμαρωμένη του τήν 'Ελλάδα. Κάνει τò κέρι του, μεζ άφίνει και μεζ στό ραχάτι μας. Μά δέν είναι δά και πολλοί πού μεζ φεύγουν. Πόσοι φύγανε από τò χωριό μας; τò πολύ δυό τρείς; Έγιναν άδοκάτοι κ' έμειναν εκεί, ν' άκούζουν τή γλώσσα τούς. "Ενας τούς, πού έγινε για τρός και γύρισε πίσω, μου τά ειπε όλα πώς εκεί τά λόγια παίρνουν και δίνουν. Πώς με τά λόγια κάθε μέρα από τò πρώτο ως τò βράδυ μεζ πολεμούνε, μεζ σφάζουν και μεζ στήν 'Αγία Σοφία τά Νικητήριά τούς ψάλλουν! Βάη, βάη, Ντελή 'Οροδμ, βάη! Στόν κόσμο ρεζόλι γένηκαν, πού δυό τρείς βράχους νά κυβερνήσουνε δέ γροικούν και καράδια σιδερένια, λείει, κάμανε, νά μεζ καταχτήσουνε! Βάη, βάη Ντελή 'Οροδμ, βάη!

Μην τούς άκούτε τούς Μουλλάδες πού προφητεύουν κάθε λίγο πώς θά γκρεμιστή μιὰ μέρα τού 'Οσμάνη τò Κράτος. 'Εγώ σας λέγω πώς νά γκρεμιστή, θά πάρη μαζί του και τούς Ρωμοός. Μιὰ μορφή θά μεζ χάψουν όλους μας οί Χαχόλοι πού θά πέσουν άπάνω μας όταν σημάνη ή κακή μας ώρα. Κι ως τόσο οί Ρωμιοί, σάν κάθονται και κενθενιάζουν τò βράδυ κοντά στή μασιχα τούς, όνειρεύονται Φράγκους και Ρούσσους πού τοιμάζουνται νά κατεθούν και νά τούς ξαναδώσουν τή λευτεριά. Τέτοια όνειρα νά μεζ βλέπετε, Ρωμιοί μου, για νά βλέπουμε άσπρη μέρα και μεϊς.

Και θά βλέπετε τέτοια όνειρα ό Ρωμιοί. 'Ανοίξτε τά κιστάπια, νά τò δείτε κι αυτό. Πριν άκόμα νάρθουμε μεϊς, τήν περίμενε ή Φορβγκιη τή ροήθεια. Βλέπετε, με τò νά δουλεύη κίτς για τά μεζ, πόλεμο νά μάθη δέν έχει καιρό. (Θά κατεδούνε λοιπόν οί Φράγκοι, πού πιστεύουν κι αυτοί Χριστό και θά μεζ κόψουνε, ν' ανθρωπέψη ό τόπος του. Γειά σας, ρωμοόπουλά μου! Μπρός στή γνώση σας ή σοφία τού Κορανιού σκοτάδι γίνεται μοναχό!»

"Όμορφα τά ειπε, χρυσόστομο Χουσεϊνή! Πικρότσικες αλήθειες, ή καθεμιά πολυγμένη σε χαλθαδόπητα. Τέτοια χαλθά σ' έχω χάρη νά μεζ πουλής και μεζ. Τί τά λές τούς δικούς σου; Αυτοί τò πολύ θά γελάσουνε. 'Εμάς, έμάς λέγε τα και ξαναλέγε τα, και σου τάζω πώς θά τρεπή ρωμαϊκή ψυχή μιὰ μέρα νά στολίση με μαρμαρίνο σαρκί τήν κολόνα τού μνημοριού σου.

Πού νά πιστώς ως τόσο έσύ, Χουσεϊνή μου, με τέτοια ταξίματα! Εϊσαι καλός πατριώτης έσύ, εϊσαι και διπλωμάτης. Τώρα πού δέν κόθει πιά τò μαχαίρι σου, πού σκούριασε ή πιστόλα σου, βρίσκεις καιρό νά συλλογιστής και κεί πού χτυπάει τò χαλθά σου, ό νοός σου κατεδάζει αλήθειες πού ό πού ξακουσμένος Σοφτάς τής Ρωμοσύνης δέν τις όνειρεύεται! "Αφερημ, άφερημ! Τί θά εϊταν ή Ρωμοσύνη άνίως κ' εϊχαμε και μεϊς μερικούς χαλθατζίδες! 'Εμεις μήτε χαλθατζίδες δέν έχουμε!

Περνάει ή ώρα ως τόσο. 'Ας ξεκινήσουμε παρακάτω. Μπορούσαμε νά περάσουμε ώρες κι ώρες άνάμεσά τούς. Μπορούσαμε νά πάμε κατά τò 'Τζαμί και νά τούς βλέπουμε νά πλένουνται, νά πλένουνται μπροστά στίς άρχαδιασμένες ρουσοδες, νά τρίβουν τά ματωμένα τούς χέρια, νά ξαναπλένουνται και νά τά ξανατρίβουν και πάλι νά μη βγαίνουν οί καταραμένοι λεκέδες! Μπορούσαμε και στήν προσευχή τούς νά πάμε, νά δούμε τί λογής Θεός είναι πού τούς άκούει και δέν τούς πλάκώνει με μύριους οσιομούς. Μά φίλε μου, δέν είναι αυτή ή δουλειά μας. Με τήν άδειά σου λοιπόν, τήν άφίνουμε τήν Καταμεσινή τήν 'Ασία και περνάμε κατά τά δικά

